REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

August 2022

Nr. 18

Universitatea de Vest din Timişoara

Prezentul număr al revistei a fost susţinut de către studenţii Programului masteral de Studii de Securitate - Facultatea de Ştiinţe Politice, Filosofie şi Ştiinţe ale Comunicării din cadrul Universităţii de Vest din Timişoara.

REVISTA DE ȘTIINȚE SOCIALE, DIPLOMAȚIE ȘI STUDII DE SECURITATE

 ISSN 2344 – 365

CUPRINS

Cuvânt introductiv

prof. univ. dr**. Marilen Gabriel PIRTEA**
Rector al Universității de Vest din Timișoara

Trăim într-o lume care se schimbă cu o viteză uimitoare. O lume în care oamenii au devenit mai distanți, mai individualiști și, adesea, mai duri. Conflictele fac parte din peisajul cotidian și ne captează atenția pe perioade lungi de timp, lăsând în urma lor efecte negative, greu de înlăturat. Și totuși, indiferent de context, educația rămâne un punct de reper, un mod de a trece peste obstacole. Iar la Universitatea de Vest din Timișoara, acest lucru a stat chiar la temelia instituției puternice și stabile de astăzi. UVT s-a născut din speranța unui viitor mai bun, din dorința de a renaște, pe care Regele Mihai I al României a transpus-o într-un decret prin care punea bazele universității noastre, imediat după al doilea război mondial.

Nici astăzi, vremurile nu ne sunt favorabile. Dar universitățile au rolul moral de a contribui la o mai bună înțelegere a lumii și, prin aceasta, la crearea unui climat favorabil, stabil, în care pacea să fie o realitate și nu doar un deziderat.

La UVT, preocuparea pentru asigurarea unei lumi în care pacea este cea mai importantă, în care oamenii să se simtă în siguranță, nu este nouă. Înființarea programului de master „Studii de securitate globală" a fost una dintre măsurile strategice prin care am adăugat o axă importantă în profilul european de ansamblu al universității. Am obținut validarea internațională a domeniului nostru de studiu, UVT fiind membru al Colegiului European de Securitate și Apărare al UE, la care va participa, prin componente educaționale, la dezvoltarea resurselor umane în UE. Statutul de membru al acestui Colegiu ne oferă posibilitatea de a participa la unul dintre cele mai prestigioase forumuri de dezbatere a problemelor contemporane de pe agenda Securității și Apărării Europene. Acest statut este deosebit de onorabil pentru UVT și se referă la desfășurarea, sub auspiciile Colegiului European de Securitate și Apărare (ESDC) al Uniunii Europene (UE), a unor cursuri de formare specializată pentru personalul interesat de misiunile de apărare și securitate din UE.

Proiecte precum *Investments in a safer future*, în care suntem parteneri cu Divizia de Diplomație Publică a NATO, New Strategy Center și Academiei Forțelor Terestre "Nicolae Bălcescu" Sibiu și prin care ne propunem să creștem reziliența statelor NATO în fața campaniilor de dezinformare, sunt și ele o formă de a contribui la stabilitatea în regiune. Ele se alătură organizării conferinței pe teme de securitate *Security Challenges in the Balkans*, care a ajuns în această vară la ediția a șasea și este un eveniment de referință pentru specialiștii din domeniu, și participării la alte evenimente, cu specialiști și cercetători.

Pentru a crește calitatea pregătirii oferite studenților noștri, la UVT ne preocupă atragerea în comunitatea academică a unor personalități de marcă din domeniile lor de activitate. O să menționez aici doar faptul că, Dl Edward Luttwak, cunoscut ca părintele geo-politicii dar și ca un important strateg militar și specialist în relații internaționale, s-a alăturat în octombrie 2021 comunității academice a UVT, devenind DHC al universității noastre. Cu această ocazie, la Editura de Vest din Timișoara, a fost publicată și prima traducere în limba română a cărții sale *Strategia: logica războiului și a păcii*, carte de căpătâi pentru cei interesați de securitate.

Inclusiv revista în a cărei deschidere găsiți aceste gânduri, este o formă de a contribui la un mâine mai bun.

În realitățile mileniului trei, cultura de securitate și a relațiilor internaționale nu mai privește doar structurile militare sau diplomatice, cum eram obișnuiți să considerăm în trecut. Astăzi, în dinamica economică, politică și a relațiilor internaționale, factorii ce asigură securitatea indivizilor și grupurilor constituie o amprentă definitorie a starii de echilibru în spațiul public și a bunei guvernări, iar universitățile sunt piloni de bază ai construcției unei lumi viitoare mai sigure.

lect. univ. dr. **Iris MIHAI**
Director al Departamentului de Științe Politice din cadrul Facultății de Științe Politice a Universității de Vest din Timișoara

„Nu putem vorbi despre securitate fără cunoaștere, înțelegere, viziune, leadership. Programul masteral Studii de Securitate Globală este un program strategic pentru Universitatea de Vest din Timișoara, iar în contextul politic, economic și social actual, cu atât mai mult.

Anul 2022 poartă amprenta a doi ani de pandemie: cote ridicate ale inflației; planuri pe termen scurt dominate de termeni precum redresare, relansare, reziliență; un sistem educațional greu încercat și adaptat brutal unor nevoi cărora nu era pregătit să le facă față; la acestea se adaugă un stat vecin măcinat de război. Pare greu, dacă nu chiar imposibil ca în acest context să pregătești specialiști capabili să dezvolte planuri și strategii pe termen lung, cu toate acestea, mai necesar ca oricând.

Gândirea critică, bucuria cunoașterii și curiozitatea academică sunt câteva dintre valorile pe care Departamentul de Științe Politice le insuflă studenților. Designul programelor de studii este armonizat astfel încât să includă un valoros set de cunoștințe și să dezvolte abilități practice pe care absolvenții să le exploateze în planul carierei. În cadrul modulelor academice studenții sunt încurajați să realizeze raționamente complexe, să înțeleagă în profunzime dinamica politică și implicațiile pe care le au deciziile și acțiunile actorilor globali.

Revista Centrului de Strategii Aplicate *Diplomacy & Intelligence* oferă studenților un cadru articulat în care să își exprime, argumenteze și valideze ideile, cercetările și rezultatele analizelor complexe derulate în cadrul seminarelor”.

Agresiunea interstatală, în normele Dreptului Internațional, suprapusă pe divergența geopolitică dintre Rusia și Ucraina

Interstate aggression, under the rules of International Law, folded on the geopolitical divergence between Russia and Ukraine

Flavius COJOCARU[1], Raul NISTOR[2]

Abstract: Acest articol analizează agresiunea actuală a Rusiei împotriva vecinului său istoric, Ucraina, din perspectiva normelor de drept internațional privind agresiunea, suveranitatea și conflictul armat. Din motive de ordine și pentru o înțelegere clară, articolul începe cu o trecere în revistă a relațiilor istorice și întrepătrunse din punct de vedere geografic, etnic, lingvistic, religios și diplomatic între Ucraina și Rusia. Articolul continuă cu explicarea elementelor de drept internațional și reliefarea acestora pe marginea subiectului agresiunii Federației Ruse asupra Ucrainei.

Cuvinte cheie: agresiune, Ucraina, Federația Rusă, drept internațional, Curtea Penală internațională, ONU.

Abstract: This article examines Russia's aggression towards its historical neighbor, Ukraine, from the perspective of international law on aggression, sovereignty and armed conflict. In order to keep a clear understanding, an order of the analyzed factors will be adopted, starting with an introduction of the historical, ethnical, geographical, linguistic, religious, diplomatic and geopolitical relations between Ukraine and Russia. Thereupon, the article continues with an explanation of the international law and their emphasis on the subject of the Russian Federation's aggression against Ukraine.

Key words: aggression, Ukraine, Russian Federation, international law, International Justice Court, UN

[1] Software Engineer, absolvent al Facultății de Automatică și Calculatoare, secția Calculatoare și Tehnologia Informației din cadrul Universității Politehnică Timișoara, student al programului masteral "Studii de securitate globală" din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

[2] Ofițer în Ministerul Apărării Naționale, licențiat în "Managementul Organizației" și absolvent al programului masteral "Managementul Capabilităților Organizaționale" la Academia Forțelor Terestre din Sibiu, student în cadrul programului masteral "Studii de securitate globală" din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

1.Introducere

Agresiunea statală a căpătat în ultimul timp din ce în ce mai multe valențe și este un concept care se redefinește în fiecare moment. Acest concept a cunoscut metamorfozări continue de-a lungul istoriei, pornind de la colonizări forțate, invazii, până la atacuri cibernetice, insurgențe sau războaie de gherilă. Agresiunea statală constă într-o stare tranzitorie de agresiune manifestată asupra unei ținte umane sau a unei entități statale cu scopul de a obține anumite avantaje, în moduri care încalcă legislația internațională sau registrul ideal de comportament bilateral interstatal.

2. Contextul istoric al statului ucrainean

2.1 Constituirea statului ucrainean

Statul ucrainean are o istorie eroică, care datează din secolul IX, din perioada Kievan Rus, care avea capitala la Kiev. Secolele următoare însă, au dus la separarea ucrainenilor sub diferite imperii (Imperiul Rus, Ducatul Polono-Lituanian, Imperiul Otoman etc.). Cetățenii care au stat la baza statului ucrainean de astăzi sunt cazacii ucraineni (cossacks), mai exact slavii ortodocși, originari din stepele Ucrainei de azi, care au rămas ortodocși și în timpul ocupațiilor străine ale teritoriilor ucrainene. În timpul ocupării polono-lituaniene mulți ucraineni, în special din vestul și nordul-vestul țării s-au convertit la catolicism, însă ucrainenii de rând au recurs la cazaci pentru protecție și așa au păstrat credința ortodoxă în fața ocupanților.

Momentul inițial al statului ucrainean modern a fost primăvara anului 1917, când au fost declarate republicile ucrainene Republica Populară Ucraineană și Republica Ucraineană de Vest ca răspuns la Războiul Civil din Rusia și mai apoi la ideologia comunistă care nu corespundeau cu viziunea de independență a poporului ucrainean. Forțele ucrainene au luat inițiativa și-au început să își apere teritoriul de forțele bolșevice care încercau sa recapete tot teritoriul pierdut pe frontul de european de Est. Pentru forțele ucrainene aceasta a fost ocazia perfectă de a forma propriul stat după secole întregi de acaparare sau de apartenență la alte imperii, unde libertățile lor erau în mare măsură reprimate sau atenuate. Lupta de independență a fost desfășurată până în anul 1919 când trupele bolșevice au reușit să cucerească tot teritoriul proclamat de ucraineni. Astfel, statul ucrainean a fost încorporat cu totul în componența Uniunii Sovietice, formând Republica Sovietică Socialistă Ucraineană în 1919.

2.2 Perioada URSS

Revoluția din octombrie 1917 (care a adus bolșevicii la putere), a avut un impact devastator asupra Ucrainei, prin moartea a peste un milion de ucraineni, lucru care a determinat guvernul bolșevic să adopte în anii 1920 o poziție mai flexibilă față de Ucraina, prin politica de „*indigenizare*”, care a permis culturii și limbii ucrainene să aibă parte de o decadă de „regenerare”.

Odată cu începutul anilor 1930, conducerea lui Stalin asupra URSS s-a consolidat progresiv, iar elementul respectării drepturilor populațiilor din republicile sovietice ale URSS

a devenit un factor neimportant. Astfel, Ucraina a trecut printr-un declin economic și social. Cel mai notabil exemplu în acest a fost colectivizarea. Prin colectivizare, pământul cetățenilor a fost confiscat și preluat de stat pentru a putea smulge veniturile financiare rezultate după exploatarea acestora, în scopul finanțării continue a industrializării masive din URSS. Acest demers a dus la foamete în special partea de Sud a URSS (mai ales în Ucraina) deoarece cetățenii, deși contribuiau la fermele și proprietățile colective constituite de comuniști, nu aveau acces la profitul rezultat de pe urma exploatării propriilor bunuri confiscate de stat. URSS a încercat să ascundă acest lucru față de lumea exterioară și a refuzat să aplice soluții imediate. Acest eveniment a fost cunoscut ca ,,Holodomor" și a fost mai apoi catalogat ca genocid de Rada Supremă a Ucrainei. După terminarea celui de-Al Doilea Război Mondial, Ucraina a avut parte de niște ani grei. După bombardamentele din timpul războiului și confruntările germano-sovietice, industria și orașele Ucrainei au fost distruse, lucru care a cauzat o altă foamete în rândul populației în anii 1946-1947.

Odată cu instalarea la putere a lui Nikita Hrușciov, relația dintre Ucraina și Rusia s-a îmbunătățit. Hrușciov a avut anterior poziția de Prim Secretar al Partidului Comunist din RSS Ucraineană, și a mutat atenția la îmbunătățirea rapidă a relațiilor ruso-ucrainene. În anul 1954 Crimeea a fost transferată de la RSFS Rusă la RSS Ucraineană ca un cadou care să marcheze prietenia dintre cele două popoare. Începând cu anii 1950, Ucraina a depășit nivelul economic interbelic, crescându-i forța de muncă și dublându-și producția economică, devenind în același timp și o zonă de unde provenea o mare parte din elita sovietică. Este de afirmat faptul că RSS Ucraineană a fost cea mai prosperă dintre toate republicile sovietice în perioada Războiului Rece, URSS având și interesul să fortifice această zonă fiind republica cu cea mai mare valoare geo-strategică din componența URSS. Totuși, nivelul de trai nu s-a ridicat niciodată la nivelul statelor vest-europene.

Mai apoi, deși perioada Războiului Rece a fost relativ stabilă în RSS Ucraineană, lucrurile au fost marcate de accidentul de la Cernobîl. Accidentul a fost unul major care a lăsat o altă rană în spiritul ucrainean în raport cu URSS.

2.3 Ucraina contemporană (post-sovietică)

După prăbușirea URSS în 1991, republicile sovietice au devenit state independente. În Europa, granițele statelor au avut modificări majore în acel an deoarece spațiul ex-sovietic a devenit o paletă statală care a redat independența anumitor etnii ce nu au reușit să aibă până în acel moment un stat propriu (ucrainenii, balticii etc.)

Cu toate că anii `90 au reprezentat un deceniu de pace, în Estul Europei prosperitatea și liniștea nu s-au resimțit atât de puternic ca în alte zone mai dezvoltate ale lumii. Noile state apărute s-au confruntat cu probleme economice, demografice, cu o stare de sărăcie și cu influența sovieto-comunistă care încă a rămas prezentă în organele politice și în unele instituții ale țărilor respective.

Ucraina în schimb, era un stat cu un potențial uriaș, deoarece dispune de un teritoriu masiv (a 2-a cea mai mare țară ca suprafață din Europa, după partea Europeană a Rusiei), de o populație ridicată numeric (44 milioane în 2020), de o poziție și valoare geostrategică inegalabilă și de resurse naturale. La începutul anilor `90 Ucraina a emis Declarația Suveranității de Stat a Ucrainei care trasa coordonatele statului ucrainean: democrație, independență politică și economică, și prioritatea legii ucrainene pe teritoriul ucrainean în fața legii sovietice. În 1991, după tentativa eșuată de reinstalare la putere a partidului comunist în

Rusia, Ucraina a mai adoptat o declarație: Declarația de Independență, care declara Ucraina ca stat independent și democratic, acesta a fost momentul t0 al Ucrainei contemporane. Pe parcursul anilor `90, deși avea multe avantaje economice față de alte state ex-sovietice, Ucraina a trecut printr-un declin economic după care și-a revenit începând abia cu anul 2000. Corupția, oligarhismul, fraudele electorale erau arhiprezente, iar acest lucru a fost resimțit și în evoluția economică a Ucrainei care și-a pierdut 60% din PIB. Apoi a urmat o perioadă de creștere economică, succedată de încercări continue de dezvoltare socială și economică.

În anul 2014, Ucraina a fost reorientată geopolitic ca urmare a protestului EuroMaidan, atunci când a fost refuzată semnarea acordului de Aderare la Uniunea Europeană și datorită anexării ilegale a Crimeei. Aceste două evenimente au cauzat o răscoală și în rândul populației ucrainene, care a protestat masiv și a ajutat la smulgerea Ucrainei de sub umbrela Rusiei. După aceste evenimente a început și Războiul din Donbas care a afectat din nou echilibrul politic al Ucrainei. Acest conflict înghețat continuă și în ziua de astăzi, iar o soluție diplomatică este încă neclară; dar pentru Rusia, regiunea Donbas și peninsula Crimeea reprezintă piedicile potrivite pentru a bloca aderarea Ucrainei la NATO. În perioada post 2014, Ucraina a făcut eforturi susținute de a distanța societatea sa de cea rusească prin: reforme politice (fixarea capului de agendă politică externă aderarea la NATO și UE, lupta împotriva corupției etc.), sociale (separarea Bisericii Ortodoxe Ucrainene de Biserica Ortodoxă Rusă) și militare (apropierea de occident prin exerciții militare comune cu NATO în Marea Neagră și în proximitatea portului Odessa, instructaje militare terestre cu supervizare NATO sau achiziționarea de armament occidental).

3. Conferința de la Helsinki din 1975

Atunci când se vorbește despre Ucraina este important să avem în discuție câteva evenimente care au trasat în mare parte contextul interacțiunilor politice și mai ales militare ale statelor în niște limite juridice internaționale astfel încât să se poată ajunge la o ameliorare a stării de tensiune între cele două blocuri militare și ideologice: SUA și URSS. Vom reține punctele următoare în discuția ulterioară despre evoluția și manevrarea conflictului dintre Rusia și Ucraina trasând niște repere jurisdicționale prin Conferința de la Helsinki. În acest sens, în anul 1975 a avut loc conferința de la Helsinki unde s-a semnat la 1 august 1975 Acordul de la Helsinki între 35 de state. Acest acord prevedea următoarele zece puncte: respectarea drepturilor suveranității statelor semnatare; nerecurgerea la folosirea forței armate într-un conflict; nealterarea frontierelor; integritatea teritorială a statelor (punctul de interes in aspectul tratat în aceasta lucrare); reglementarea pașnică a diferențelor de opinie; neintervenția în afacerile interne; respectarea drepturilor omului și libertăților cetățenești; egalitatea în drepturi a popoarelor; cooperarea între state și îndeplinirea cu bună-credință a normelor dreptului internațional.[1] Acest acord a stat la baza viitoarei OSCE, organizație care are 57 de state și urmărește prevenirea conflictelor, rezolvarea crizelor și reconstrucții post-conflictuale.

[1] https://ro.wikipedia.org/wiki/Acordurile_de_la_Helsinki

4. Statutul de la Roma - Curtea Penală Internațională

4.1 Statutul de la Roma. Curtea Penală Internațională (CPI)

Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale (denumit adesea Statutul Curții Penale Internaționale sau Statutul de la Roma) este tratatul care a instituit Curtea Penală Internațională (CPI) pe 17 iulie 1998. Acest tratat a intrat în efect abia în 2002, iar astăzi este alcătuit din aproximativ 120 de state. Statutul definește 4 crime internaționale de bază: genocid, crime împotriva umanității, crima de război și crima de agresiune. Peste aceste 4 crime nu s-au suprapus nici un fel de limitări, CPI poate interveni în investigarea acestora dacă statele nu sunt capabile sau refuză să investigheze pe cont propriu crima în cauză. Este de menționat că abilitatea CPI are efect doar asupra crimelor efectuate de un stat membru sau efectuate de către un cetățean al statelor membre. Aici însă, se mai adaugă un aspect și anume faptul că CPI poate avea jurisdicție pe o anumită crimă dacă primește autorizația de la Consiliului de Securitate al ONU.

Într-un cadru mai aplicat, țările despre care discutăm se află în poziții diferite în ceea ce privește statutul de membru al CPI. Pe de o parte, Rusia este un stat membru CPI care și-a retras brusc semnătura de la acest tratat. Ucraina, pe de altă parte, este un stat care a semnat Statutul dar nu l-a ratificat. În acest context, Rusia retrăgându-și semnătura, se scutește de motivul pentru care acțiunile ei trebuie sau sunt valide a fi investigate de CPI. Statutul de membru semnatar reprezenta o frână în ceea ce privește politica expansionistă a Rusiei în vecinătatea sa.

4.2 Modificarea Statutului de la Roma la Kampala în 2011

Având în vedere tema referatului, ne vom concentra pe crima de agresiune. Crima de agresiune a căpătat o dimensiune mult mai clară din punct de vedere juridic în anul 2011, atunci când conferința CPI a avut loc în Uganda, la Kampala. Acolo, Statutul inițial, de la Roma, a suferit niște modificări și completări care au conturat mai bine anumite concepte pe care CPI le utilizează. În Statutul original, crima de agresiune nu era în larg definită, la Articolul 5.1 fiind specificat următorul aspect: „*Curtea își va exercita competența în ceea ce privește crima de agresiune când va fi adoptată o dispoziție conform Art. 121 și 123, care va defini această crimă și va fixa condițiile exercitării competenței Curții în ceea ce o privește. Această dispoziție va trebui să fie compatibilă cu dispozițiile pertinente ale Cartei Națiunilor Unite.*”[2]

La Kampala, în 2011 au fost făcute completările în acest sens, și anume s-a definit crima de agresiune ca „*planificarea, pregătirea, inițierea sau executarea, de către o persoană aflată într-o poziție care îi permite exercitarea efectivă a controlului asupra acțiunilor politice sau militare a unui stat, ori conducerea acestora, a unui act de agresiune care, prin natura, gravitatea și amploarea sa, constituie o încălcare manifestă a Cartei Organizației Națiunilor Unite*”. Această definiție a putut face mai clar contextul de abordare a crimei de agresiune în competența juridică a CPI, deoarece definiția crimei de agresiune trebuie să respecte independența curții. CPI a înaintat recomandarea statelor membre de a aplica această definiție a crimei de agresiune, care nu necesită vreun alt filtru juridic, faptul dacă crima de agresiune a început sau nu înainte ca procurorul general al CPI sa înceapă cercetările. De

[2] https://www.legal-tools.org/doc/759f54/pdf/

asemenea, a mai apărut recomandarea ca, în cazul în care se hotărăște că totuși este necesar aplicarea unui filtru jurisdicțional, statele membre să solicite „*pronunțarea asupra comiterii sau necomiterii unui act de agresiune să fie efectuată de către Camera competentă în cadrul procedurilor penale deja instituite prin Statutul de la Roma.*"[3]

5. Consiliul de Securitate al ONU

5.1 Constituirea Consiliului de Securitate al ONU

Consiliul de Securitate al ONU este una din componentele principale ale Organizației Națiunilor Unite care are rolul de a susține și de a menține pacea și securitatea internațională, instituirea de sancțiuni internaționale, precum și autorizația de acțiuni militare. Rolul complet al Consiliului de Securitate este scris în Carta ONU. Carta ONU este un tratat care înființează organizația internațională numită Organizația Națiunilor Unite. Carta ONU este un tratat constitutiv, prin care toți membrii sunt parte. Carta îi face pe membrii ONU să se angajeze la faptul ca obligațiile ONU sunt mai presus de totalul obligațiilor din alte tratate. Consiliul de Securitate are în componența sa 15 membri și este format din 5 membri permanenți (SUA, Regatul Unit al Marii Britanii, Franța, Rusia și China) cu drept de veto asupra oricărei rezoluții a Consiliului și alți 10 membri aleși. Membrii aleși sunt selectați de Adunarea Generală pentru doi ani, începând cu 1 ianuarie. Dintre aceștia zece, cinci membri sunt schimbați în fiecare an. Membrii sunt aleși de către grupuri regionale și confirmate de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite. Acest tip de compoziție este stabilită în Capitolul V al Cartei ONU.

5.2 Cap. VII al Cartei ONU aplicat pe crima de agresiune

Peste subiectul de discuție trebuie să aprofundăm Capitolul VII din Carta ONU - Acțiunea în caz de amenințări împotriva păcii, de încălcări ale păcii și de acte de agresiune. *„În conformitate cu capitolul VII, CSONU are o mai largă putere de a decide ce măsuri trebuie să fie luate în situații care implică amenințări la adresa păcii, de încălcări de pace, sau de acte de agresiune. CSONU poate ,,Investiga orice situație de punere în pericol a păcii internaționale; Recomandă proceduri pentru rezolvarea pașnică a unui litigiu; Evită conflictele și menține accentul de cooperare, recomandă noul secretar general la Adunarea Generală (Art. 97 al Cartei)*[4], să invite părțile aflate în conflict să se conformeze măsurilor provizorii de abordare a conflictului (Art. 40), poate hotărî sancțiuni economice (Art. 41), poate întreprinde cu forțe aeriene, navale sau terestre orice acțiune pe care o consideră necesară pentru menținerea păcii (Art. 42), membrii au obligația să pună la dispoziția CSONU, la cerere, forțele armate și Statul Major al Statului respectiv poate fi invitat să participe la manevrarea contingentelor sale puse la dispoziția CSONU (Art. 44) etc.

Cel mai important aspect este acela că rezoluțiile Consiliului de Securitate ONU sunt obligatorii în cazul în care sunt făcute în conformitate cu prevederile Capitolului VII (acțiune cu privire la amenințările la adresa păcii, de încălcare a păcii, și a actelor de agresiune) al Cartei.

[3] https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:161E:0078:0083:RO:PDF
[4] https://ro.wikipedia.org/wiki/Consiliul_de_Securitate_al_ONU

6. Conflictul din Ucraina (2014-24 februarie 2022)

Conflictul din Ucraina reprezintă o ciocnire geopolitică între interesele NATO+UE și cele ale Federației Ruse. Ucraina reprezintă un scut teritorial și ideologic în ceea ce privește zona europeană, de aici și interesul ambelor părți de a păstra Ucraina în sfera lor proprie de influență. În anul 2014, Ucraina a fost efectiv smulsă de sub tutela rusă și vectorul său geopolitic a fost orientat către vest. Atât de puternic a fost protestul de la EuroMaidan încât a zdruncinat toată arhitectura statală a Ucrainei, populația dorindu-și clar ca Ucraina să se fi alăturat Uniunii Europene. Reorientarea geopolitică a Ucrainei a fost atât de apăsată încât schimbările ideologice au fost făcute atât la nivel de politic (parlament și guvern), cât și la nivel social, militar și poate cel mai notabil, la nivelul *serviciilor de intelligence*. Acest lucru era intolerabil pentru Federația Rusă, care nu putea permite ca Ucraina să adere în forma sa teritorială din 2014 la NATO. Crimeea și Donbasul în patronajul NATO ar fi însemnat un pericol militar și geostrategic pentru zona Caucazului, a Kubanului și pentru cursul inferior al Volgăi, deoarece granița NATO-Rusia ar fi doar la ordinul sutelor de kilometri distanță de țărmul Mării Caspice, lucru care ar crea vulnerabilități geostrategice și militare pentru aceste zone industrializate, bogate în resurse, care permit accesul și către Asia Centrală. Deținerea acestor regiuni ucrainene de către NATO, ar fi pus Rusia într-o poziție care ar fi prăbușit-o economic și securitar.

În ceea ce privește conflictul din Ucraina, aplicat pe abilitățile CPI, trebuie să analizăm poziția Rusiei și a Ucrainei în raport cu CPI. În 2016, Rusia a transmis către Secretarul General al ONU că nu-și dorește să mai fie stat parte al CPI, prin urmare, Rusia și-a retras semnătura de la Statut, astfel este scutită de toate obligațiile și conformitatea CPI. De cealaltă parte, Ucraina este stat semnatar începând cu anul 2000, dar nu a ratificat statutul deoarece sunt necesare modificări și adaptări constituționale care încă nu au fost îndeplinite. Totuși, Ucraina a oferit jurisdicție CPI prin declarațiile sale privind acceptarea competentei ad-hoc a CPI sub Articolul 12(3) în două ocazii separate, dându-i acesteia jurisdicție din noiembrie 2013 până în prezent, cu mențiunea că amendamentele care recunosc CPI au intrat în vigoare abia în iulie 2019 (de atunci Ucraina poate ratifica Statutul de la Roma). Prima declarație vine în aprilie 2014 în legătură cu „crimele Maidanului", unde procurorul CPI s-a decis să nu se acționeze, iar a doua a fost în 2015 referitor la Crimeea și războiul din Donbas. Rusia nu a ratificat Statutul de la Roma, și și-a retras semnătura Statutului în 2016 după ce a fost publicat raportul procurorului general al CPI privind condamnarea Rusiei. Raportul spunea că „Crimeea a fost ocupată de Rusia în sensul dreptului internațional și că Rusia era implicată în conflictul din Estul Ucrainei.[5] Conflictul din Ucraina este unul internațional având în vedere faptul că anexarea Crimeei a reprezentat o dispută internațională din punct de vedere juridic, fiind considerată ilegală de o mare parte a statelor din occident. În același timp, conflictul din Donbas face parte tot din Războiul Ruso-Ucrainean, considerând faptul că Rusia susține republicile separatiste din Estul Ucrainei financiar, cu armament și cu training militar; deci avem de a face cu o confruntare militară atât direct, cât și indirect, între două state, lucru încadrabil în normele unui conflict internațional care prevede faptul că „*acesta există atunci când avem un conflict armat între cel puțin două state*."[6] În decembrie

[5] https://www.ejiltalk.org/the-icc-concludes-its-preliminary-examination-in-crimea-and-donbas-whats-next-for-the-situation-in-ukraine

[6] https://www.rulac.org/browse/conflicts/international-armed-conflict-in-ukraine#collapse accord

2020, CPI a concluzionat raportul preliminar în legătura cu evenimentele din Ucraina pe perioada 2014-prezent. Înainte de a fi lansată o investigație propriu-zisă, „*procurorul general CPI trebuie să primească autorizație de la camera preliminară a CPI, acest lucru fiind necesar în cazul statelor care au semnat, dar încă nu au ratificat Statutul*”[7]. S-a concluzionat că „sunt destule evidențe care indică către faptul că în războiul din Ucraina s-au comis crime împotriva umanității și crime de război care se înscriu în abilitățile de investigare a CPI.

Cu toate acestea, conflictul din Ucraina nu dă semne că ar putea să fie rezolvat pe cale diplomatică (având în vedere că protocoalele Minsk I și Minsk II au eșuat) sau pe cale juridică (Ucraina încă nu a ratificat Statutul de la Roma), iar din punct de vedere militar conflictul este unul înghețat.

7. Invazia Ucrainei de către Federația Rusă - 24 februarie 2022

Invazia Rusiei în Ucraina încalcă Articolul 2 alineatul (4) din Carta ONU, un principiu central al cartei care cere statelor membre ale ONU să se abțină de la “*utilizarea forței împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat*”[8].

Sugestia Kremlinului că utilizarea forței de către Rusia este justificată în temeiul Articolului 51 din Carta ONU nu are niciun suport de fapt sau de drept. Articolul 51 prevede că “*nicio dispoziție din prezenta cartă nu aduce atingere dreptului inerent de autoapărare individuală sau colectivă în cazul unui atac armat împotriva unui membru al Organizației Națiunilor Unite*”[9]. Cu toate acestea, Ucraina nu a comis și nici nu a amenințat că va comite un atac armat împotriva Rusiei sau a oricărui alt stat membru al ONU. Chiar dacă Rusia ar putea demonstra că Ucraina a comis sau a plănuit să comită atacuri împotriva rușilor din regiunile ucrainene Donețk și Luhansk, Articolul 51 nu ar permite o acțiune de autoapărare colectivă, deoarece Donețk și Luhansk nu sunt state membre ale ONU. Într-adevăr, acestea nici măcar nu se califică drept state în conformitate cu dreptul internațional, în ciuda presupusei lor secesiuni din Ucraina și a recunoașterii de către Rusia a acestora ca fiind independente.

Declarațiile Kremlinului potrivit cărora Ucraina comite un „genocid”[10] împotriva rușilor din Donețk și Luhansk, deși reprezintă un efort subtil voalat de a justifica utilizarea forței de către Rusia în limbajul dreptului internațional, nu sunt, de asemenea, susținute de fapte și, în orice caz, nu ar da Rusiei dreptul de a lansa o invazie în Ucraina. Convenția privind genocidul definește genocidul ca fiind anumite acțiuni specifice menite să distrugă total sau parțial un grup național, etnic, rasial sau religios[11]. Nu există nicio dovadă că Ucraina s-a angajat în vreuna dintre acțiunile definite și, cu siguranță, nicio dovadă a intenției de a distruge în totalitate sau parțial vreun grup din estul Ucrainei. Chiar dacă guvernul ucrainean ar fi comis încălcări ale drepturilor omului împotriva rușilor din estul Ucrainei, nici Convenția privind genocidul, nici Carta ONU nu autorizează părțile la convenție sau statele membre ale ONU să recurgă la forță pentru a remedia acte de genocid sau încălcări grave ale drepturilor omului.

De asemenea, recunoașterea de către Rusia a regiunilor Donețk și Luhansk ca state independente a fost incompatibilă cu dreptul internațional care reglementează suveranitatea statelor și secesiunea. În general, dreptul internațional impune respectarea integrității teritoriale a statelor și nu permite regiunilor statelor să își declare independența și să se separe. Unii

---

[7] https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/international-criminal-court-is-no-panacea-for-ukraine/

[8] United Nations, *United Nations Charter (full text)*, disponibil la https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text, accesat la 27.05.2022.

[9] *Ibidem*.

[10] E. Blackwell, *Putin's Case for War, Annotated*, 2022, disponibil la https://worldnewsera.com/news/europe/putins-case-for-war-annotated/, accesat la 27.05.2022.

[11] United Nations, *The Genocide Convention*, disponibil la https://www.un.org/en/genocideprevention/genocide-convention.shtml, accesat la 27.05.2022.

experți în drept internațional consideră că așa-numita secesiune reparatorie este permisă ca ultimă soluție atunci când un popor a suferit abuzuri grave ale drepturilor omului din partea guvernului statului și nu a putut să își exercite autodeterminarea internă, dar aceasta este o opinie minoritară și este probabil ca puțini specialiști să susțină că secesiunea Donețk și Luhansk a fost justificată în acest caz[12].

8. Concluzii

Conflictul din Ucraina este un conflict complex care are mai multe dimensiuni: geopolitică (rivalitatea dintre NATO și Federația Rusă pentru controlul sferelor de influență din Estul Europei), economică (dorința UE de a atrage Ucraina în alianță și de a îndrepta Ucraina către piața occidentală), socială (sentimentul aprig al cetățenilor de a alege valorile occidentale manifestate la EuroMaidan), juridică (concluzionarea clară a anchetei CPI în ceea ce privește situația din Crimeea și Donbas, în contextul mai larg al Războiului dintre Rusia și Ucraina, pusă oarecum în dificultate de poziția celor două țări în raport cu statutul lor la CPI), dar și militară (vizibilă prin gradul de creștere progresivă a interoperabilității forțelor și echipamentelor Ucrainei cu trupele NATO prin exerciții militare comune și prin achiziționarea de către Ucraina a armamentului NATO).

Chiar luând în considerare toate aceste aspecte de ordin geopolitic, de delimitare a sferelor de influență, economice, de redobândire a puterii în relațiile internaționale, și altele care ar mai putea fi invocate, anexarea Crimeei în anul 2014, crearea condițiilor pentru autoproclamarea republicilor Donetsk și Luhansk și invazia la scară largă a Ucrainei, rămân acte de violență și revizionism complet ilegale, și condamnate de către dreptul internațional. Astfel, considerăm că dreptul la autodeterminare al Ucrainei și anume că aceasta ar trebui să-și poate alege singură direcția politică și securitară, ar trebui prezervat și respectat, așa cum este prevăzut în normele dreptului internațional.

Având în vedere faptul că NATO, UE și Federația Rusă au un interes geopolitic colosal în Europa de Est, Ucraina devine un adevărat punct de inflexiune în ecuația geopolitică a Europei. Ceea ce este clar în momentul de față este dorința clară a Ucrainei de a adera la spațiul NATO și UE. Aspectul care mai trebuie rezolvat reprezintă puntea comună care trebuie să o găsească actorii internaționali anterior menționați, astfel încât fiecare dintre aceștia să aibă o parte sustenabilă din agenda securitară asigurată, respectând normele dreptului internațional.

[12] J. B. Bellinger, *How Russia's Invasion of Ukraine Violates International Law*, 2022, disponibil la https://www.cfr.org/article/how-russias-invasion-ukraine-violates-international-law, accesat la 27.05.2022.

9. Bibliografie

1. https://ro.wikipedia.org/wiki/Acordurile_de_la_Helsinki

2. https://www.legal-tools.org/doc/759f54/pdf/ - Statutul de la Roma

3. https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:161E:0078:0083:RO:PDF- Textul Modificării de la Kampala din 2011

4. https://ro.wikipedia.org/wiki/Consiliul_de_Securitate_al_ONU

5. https://www.ejiltalk.org/the-icc-concludes-its-preliminary-examination-in-crimea-and-donbas-whats-next-for-the-situation-in-ukraine

6. https://www.rulac.org/browse/conflicts/international-armed-conflict-in-ukraine#collapse accord

7. https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/international-criminal-court-is-no-panacea-for-ukraine/

8. United Nations, *United Nations Charter*, https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text.

9. E. Blackwell, *Putin's Case for War, Annotated*, 2022, https://worldnewsera.com/news/europe/putins-case-for-war-annotated/.

[10] United Nations, *The Genocide Convention*, https://www.un.org/en/genocideprevention/genocide-convention.shtml.

[11] J. B. Bellinger, *How Russia's Invasion of Ukraine Violates International Law*, 2022, https://www.cfr.org/article/how-russias-invasion-ukraine-violates-international-law.

Inteligența artificială în război

Artificial intelligence during wartime

Viorel – Marian **ARDELEAN**, Teodora **BAS**, Florin BOCA, Cristina **MICU**[13]

Rezumat: Inteligența artificială face posibilă reducerea utilizării resurselor și procesarea unor cantități mari de date și, în anumite cazuri, luarea unor decizii mai bune decât cele pe care le iau oamenii. Inteligența artificială (IA) este un cuvânt care stă pe buzele tuturor. Puterea de calcul și cantitatea mare de date care trebuie procesate cresc exponențial. Cu inteligența artificială, se deschid oportunități vaste pentru îndeplinirea sarcinilor care înainte necesitau inteligență umană în moduri mai bune, mai rapide și mai eficiente.

În prezent, Inteligența artificială se numără printre multele tehnologii interesante care promit să schimbe fața războiului în anii următori.

Cuvinte-cheie: inteligența artificială; eficiență; război.

Abstract: Artificial intelligence makes it possible to reduce the use of resources and process large amounts of data and, in some cases, make better decisions than humans. Artificial intelligence (AI) is a word on everyone's lips. The computing power and the large amount of data to be processed increase exponentially. With artificial intelligence, there are vast opportunities to perform tasks that previously required human intelligence in better, faster, and more efficient ways.

Today, artificial Intelligence is one of the many hot technologies that promise to change the face of war in the years to come.

Keywords: artificial intelligence; efficiency; war.

[13] Masteranzi, anul I, SGG.

În societatea actuală mașinile pot prelua o mare parte din munca omului modern. Majoritatea dintre noi suntem încântați de motoarele de căutarea, de faptul că tehnologia informațională inteligentă ne verifică ortografia, de faptul că în aeroport timpul de așteptare s-a diminuat prin recunoașterea facială a călătorilor, ca Google Maps ne oferta sfaturi (de cele mai multe ori nesolicitate) despre destinația noastră, restaurante sau că acasă avem un aspirator inteligent care face treaba în locul nostru.

Cercetătorii vorbesc despre justiția robotică, despre faptul că există afirmații conform cărora algoritmii pot prezice cu acuratețe deciziile instanțelor și că nu vom mai avea nevoie de judecători umani[14]. Totodată, reamintim de roboții utilizați în războaiele moderne pot îndeplini cu ușurință și în siguranță sarcini trasate.

Ce este Inteligența artificială?

Inteligența artificială (AI) este capacitatea unui computer digital sau a unui robot controlat de computer de a îndeplini sarcini asociate în mod obișnuit cu ființe inteligente. Termenul este frecvent aplicat proiectului de dezvoltare a sistemelor dotate cu procese intelectuale caracteristice oamenilor, cum ar fi capacitatea de a raționa, de a descoperi sens, de a generaliza sau de a învăța din experiența trecută.

John McCarthy[15] spune ca inteligenta artificială este a permite unei mașini să se comporte în așa fel încât aceasta s-ar numi inteligentă dacă o ființă umană s-ar comporta în acest fel. Plecând de la aceasta definiție inteligența umană definită în aceasta modalitate putem spune că este capacitatea de a raționa abstract, logic și consecvent, de a descoperi, de a stabili și de a vedea prin corelații, de a rezolva probleme, de a descoperi reguli în materiale aparent dezordonate cu cunoștințele existente, de a rezolva sarcini noi, de a se adapta flexibil la situații noi și de a învăța independent, fără a fi nevoie de instruire directă și completă.

Inteligenta artificială pentru a funcționa are nevoie de Big Data, unul dintre creatorii asistentului digital Siri[16] spune că: pentru ca o mașină să poată recunoaște o pisică cu o certitudine de 95%, este nevoie de aproximativ 100.000 de poze cu pisici.

Inteligența artificială este o capacitate care se dezvoltă rapid. Cercetările ample din mediul academic și din industrie au ca rezultat un timp de instruire mai scurt pentru sisteme și rezultate din ce în ce mai bune. AI este eficientă în anumite sarcini, cum ar fi recunoașterea imaginilor, sistemele de recomandare și traducerea limbii. Multe sisteme concepute pentru aceste sarcini sunt utilizate astăzi și produc rezultate foarte bune. În alte domenii, AI este foarte scurtă față de realizările la nivel uman. Unele dintre aceste domenii includ lucrul cu scenarii nevăzute anterior de AI; înțelegerea contextului textului (înțelegerea sarcasmului, de exemplu) și a obiectelor; și multi-tasking (adică, capacitatea de a rezolva probleme de mai multe tipuri). Majoritatea sistemelor AI de astăzi sunt instruite să facă o singură sarcină și să facă acest lucru numai în

[14] Guvernul estonian a folosit un judecător AI pentru a judeca litigiile cu cereri mici, cum ar fi cererile contractuale sub 7.000 EUR". În mod similar, în Canada, inteligența artificială a fost utilizată în unele domenii ale legii, cum ar fi litigiile privind proprietatea și revendicările pentru vehicule cu motor sub o anumită sumă.

[15] Este considerat a fi cel care a inventat termenul „inteligență artificială"

[16] Siri este un asistent personal integrat, controlat prin voce, disponibil pentru utilizatorii platformei de calcul și telecomunicații Apple.

circumstanțe foarte specifice. Spre deosebire de oameni, ei nu se adaptează bine noilor medii și sarcinilor noi.

Plecând de la cele mai sus enunțate prezentul articol are în vedere în principal roboți utilizați în luptă. În acest context trebuie să menționăm că una dintre cele mai mari schimbări este utilizarea roboților pe câmpul de luptă. Roboții pot îndeplini cu ușurință și în siguranță sarcini care altfel ar pune în pericol viețile umane și pot face acest lucru mai rapid și mai eficient decât este posibil cu metodele convenționale. Misiunile militare pot fi incredibil de plictisitoare, precum și solicitante din punct de vedere fizic, iar roboții se dovedesc atrăgători pentru roluri care umple ceea ce se numesc cei trei D (Dull, Dirty sau Dangerous). De exemplu, folosind același echipament de detectare a minelor ca un om, roboții de astăzi pot face aceeași sarcină în aproximativ o cincime din timp și cu o precizie mai mare. Acestea oferă o distanță extinsă și un risc redus de expunere. Planificatorii militari trebuie să-și dea seama nu numai cum să folosească aceste mașini în războaiele de astăzi, ci și cum ar trebui să planifice câmpurile de luptă în viitorul apropiat, care ar putea fi în mare parte robotizate.

Inteligența artificială, în prezent, promite să schimbe lumea în fața războiului în următorii ani. Există viziuni ale inteligenței artificiale care permit sistemelor autonome să desfășoare misiuni, realizând fuziunea senzorilor, automatizările sarcinilor și luând decizii mai bune și mai rapide decât oamenii. Inteligența artificială se îmbunătățește rapid și în viitor aceste obiective pot fi atinse.

Modelele cu inteligență artificială se îmbunătățesc zilnic și și-au arătat valoarea în multe aplicații. Performanța acestor sisteme le poate face foarte utile pentru sarcini precum identificarea unui tanc de luptă principal T-90 într-o imagine prin satelit, identificarea țintelor de mare valoare într-o mulțime folosind recunoașterea facială, traducerea textului pentru inteligență open-source și generarea de text. pentru utilizare în operațiuni de informare. AI este, de asemenea, foarte capabilă în domenii precum sistemele de recomandare, detectarea anomaliilor, sistemele de predicție și jocurile competitive. Un sistem AI din aceste domenii ar putea ajuta armata cu detectarea fraudelor în serviciile sale de contractare, prezicând când sistemele de arme vor eșua din cauza problemelor de întreținere sau dezvoltând strategii câștigătoare în simulările de conflict. Toate aceste aplicații și multe altele pot fi multiplicatori de forță în operațiunile de zi cu zi și în următorul conflict.

Pe măsură ce inteligența artificială, învățarea automată și învățarea profundă evoluează în continuare și trec de la concept la comercializare, accelerarea rapidă a puterii de calcul, a memoriei, a datelor mari și a comunicațiilor de mare viteză nu numai că, creează inovație, investiții și frenezie de aplicații, ci și intensifică căutarea pentru cipuri AI. Acest progres și dezvoltare rapidă continuă înseamnă că inteligența artificială este pe cale să revoluționeze războiul și că, fără îndoială, națiunile vor continua să dezvolte sistemul de arme automatizate pe care AI îl va face posibil.

Atunci când națiunile, în mod individual și colectiv, își accelerează eforturile pentru a obține un avantaj competitiv în știință și tehnologie, armonizarea în continuare a IA este inevitabilă. În consecință, este necesar să se vizualizeze cum ar arăta un război de

algoritmii de mâine, deoarece construirea de sisteme de arme autonome este una, dar folosirea lor în războiul de algoritmi cu alte națiuni și împotriva altor oameni este alta.

Deși nu există nicio îndoială că AI va face parte din viitorul armatelor din întreaga lume, peisajul se schimbă rapid și în moduri potențial perturbatoare. Inteligența artificială avansează, dar având în vedere lupta actuală de a impregna computerele cu cunoștințe adevărate și comportamente bazate pe experți, precum și limitările senzorilor de percepție, vor trece mulți ani până când AI va putea aproxima inteligența umană în setări cu incertitudine ridicată - așa cum incarnată de ceața războiului.

Având în vedere incapacitatea actuală a inteligenței artificiale de a raționa în astfel de setări cu mize mari, este de înțeles că mulți oameni doresc să interzică armele autonome, dar complexitatea domeniului înseamnă că interzicerea trebuie analizată cu atenție. În mod fundamental, de exemplu, termenul de armă autonomă descrie arma reală – adică o rachetă pe o dronă – sau drona în sine? Sistemele de ghidare autonome pentru rachete pe drone vor fi probabil uimitor de similare cu cele care livrează pachete, așa că interzicerea uneia ar putea afecta pe cealaltă. Și cum vor fi tratate tehnologiile care apar de pe piața comercială în creștere, despre care se așteaptă să depășească unele aspecte ale capacității militare și, eventual, să schimbe percepția publicului?

Impactul expansiunii rapide a pieței comerciale asupra dezvoltării sistemelor autonome nu poate fi supraevaluat, iar o problemă și mai mare pe termen scurt este cum să înțelegem pe deplin implicațiile globale ale schimbării vizibile a bazei de putere a expertizei AI de la armată la întreprinderi comerciale. Mașinile, computerele și roboții devin mai „inteligenți" în primul rând pentru că inginerii devin din ce în ce mai inteligenți, așa că acest grup relativ mic de oameni experți devin o marfă critică. Universitățile au întârziat să răspundă acestei cereri, iar guvernele și industria au rămas, de asemenea, în urmă în furnizarea de mecanisme de burse pentru a stimula studenții în domeniul AI.

În cele din urmă, creșterea în sectorul tehnologiei informației comerciale și în sectoarele auto, atât în ceea ce privește atragerea de talente de top, cât și extinderea capacităților sistemelor autonome în produsele comerciale de zi cu zi, ar putea fi o sabie cu două tăișuri care va afecta, fără îndoială, militarii din întreaga lume în moduri încă imaginate.

Referințe bibliografice

1. Artificial intelligence is the future of warfare: https://mwi.usma.edu;
2. Department and US and the Americas Programme January 2017;
3. M. L. Cummings, Artificial Intelligence and the Future of Warfare, International Security;
4. Laura M. Stănila, Inteligența artificiala. Dreptul penal si sistemul de justiție penala. Amintiri despre viitor, Universul Juridic, 2020;
5. The Weaponization Of Artificial Intelligence: http:// www.forbes.com.

Managementul documentelor în contextul utilizării datelor cu caracter personal - o nouă provocare pentru epoca informației

The management of documents in context of using the personal data - a new challenge for the age of technology

Olga **MUNTEANU**[17], Anca E.**BUCUCI**[18], Delia **LAZĂR**[19], Zoltan **KABAI**[20]

Motto: „*Unde este viața pe care am pierdut-o trăind?/Unde este înțelepciunea pe care am pierdut-o în cunoaștere?/Unde este cunoașterea pe care am pierdut-o în informație?*"

(The Rock- TS Elliot)

Abstract: Trăim într-o era a informației în care calitatea acesteia se pierde în avantajul cantității. Informația, însă, este un element esențial în viața noastră. De aceea, implementarea unor sisteme de securizare a acesteia este una din cerințele esențiale într-o societate civilizată. O mai bună gestionarea a informației asigură respectarea demnității umane și a unui climat de securitate umană. Managementul corect și legal al documentelor, securitatea, încrederea, tehnologia pentru arhivarea în tendințe cu era informațională de azi, responsabilitatea pe care o au cei ce gestionează informația privind confidențialitatea și securitatea tuturor datelor cu caracter personal deținute și utilizate, asigură protecția acestora.

Cuvinte cheie: informație; managementul informației; securitate; demnitate umană; date cu caracter personal; arhivă.

Abstract: We live in an age of information in which quality is lost to the advantage of quantity. Information, however, is an essential element in our lives. Therefore, the implementation of security systems is one of the essential requirements in a civilized society. A better information management ensures respect for human dignity and a climate of human security. The correct and legal management of documents, security, trust, technology for archiving trends in today's information age, the responsibility of those who manage information related to the confidentiality and security of all personal data held and used, ensure their protection.

Keywords: information; management of information; security; human dignity; personal protection data; archive.

[17] Absolventă a Facultății de Studii Europene, din cadrul Universității Babeș -Bolyai, Cluj-Napoca

[18] Licențiată în științe juridice, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest, Timișoara

[19]Absolventă în științe economice, contabilitate, informatica de gestiune, Universitatea Eftimie Murgu

[20] Licențiat în medicină dentară, Universitatea de Medicină și Farmacie Victor Babeș Consultant Theta Healing, Theta Healing Institute of Knowledge

Lumea este în plină schimbare tehnologică. Informația este foarte importantă, de aceea este și mai important să fie ținută într-un loc securizat în care putem avea acces la aceasta oricând este necesar. Mai mult, în timp, informația poate să se piardă sau să fie dezorganizată.

Cum putem dezvolta sisteme de management în păstrarea în forma originală a informației? Cum putem proteja demnitatea și integritatea persoanei care are legătură cu informația în cauză? În realitate, securitatea informației înseamnă crearea unui cadru de normalitate pentru progresul unei societăți. Din păcate, soluțiile existente nu sunt simple, și este necesar să ținem ochii deschiși și să ne păstrăm independența în gândire.

Nu se poate controla orice știre sau verifica orice informație primită, însă se impune o anumită prudență în aprecierea gradului de responsabilitate al celor cu care colaborăm la nivel informațional.

Înregistrările și arhivele formează o parte esențială și semnificativă a resurselor informaționale ale unei națiuni și programele de gestionare și utilizare a acestora sunt sau ar trebui să fie părți integrante ale sistemului informațional național.

Factorii de decizie ai unei societăți moderne și stabile trebuie să ofere informații despre caracterul și valoarea esențială a arhivelor, precum și despre procedurile și programele care ar trebui să guverneze gestionarea atât a arhivelor, cât și a evidențelor curente, dar si beneficiile culturale, sociale și economice pe care le poate aduce o națiune prin conservarea și utilizarea arhivelor sale, precum și economiile semnificative și eficiența îmbunătățită care vor rezulta din sistemele și serviciile cuprinzătoare de gestionare a înregistrărilor.

Înregistrările documentelor sunt un instrument de bază al gestionării informațiilor . Ele sunt mijloacele prin care sunt efectuate multe procese și funcții operaționale. Acestea includ toate informațiile înregistrate create sau primite de o organizație în cursul desfășurării activității sale. Înregistrările iau adesea forma unor documente convenționale pe hârtie, dar pot fi, de asemenea, în micro forme sau pe suporturi care pot fi citite de mașină, cum ar fi benzi sau discuri de computer, și includ fotografii, înregistrări audio, filme și toate celelalte suporturi pe care se află informații.

Ele servesc în primul rând ca memorie a națiunii și permit unei societăți să planifice inteligent viitorul pe baza conștientizării experienței trecute. Arhivele păstrează o evidență a obligațiilor și angajamentelor guvernului și dovezi ale drepturilor cetățenilor. În mod colectiv, arhivele conțin o cantitate mare de informații despre oameni, organizații, dezvoltare socială și economică, fenomene naturale și evenimente materiale sursă primară inestimabilă pentru a scrie despre toate fațetele istoriei națiunii. Ca sursă a istoriei naționale, arhivele pot deveni o influență puternică în stimularea înțelegerii poporului despre sine și în crearea unui sentiment de identitate națională.[21]

Arhivarea reprezintă o colectare de documente sau „înregistrări" care au fost selectate pentru păstrare permanentă datorită valorii lor ca dovezi sau ca sursă pentru cercetări istorice sau de altă natură. Înregistrările sunt pot fi create de activitățile organizațiilor și oamenilor. Ele servesc unui scop activ în timpul utilizării curente și

[21] https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000056689/PDF/056689engo.pdf.multi,

unele dintre ele sunt ulterior selectate și păstrate ca parte a unei colecții de arhivă.

Majoritatea tranzacțiilor oficiale au fost realizate prin intermediul documentelor pe hârtie: scrisori, memorii, conturi, acte, directive, ordine, rapoarte, formulare și alte înregistrări scrise sau dactilografiate. Astfel de materiale încă formează cel mai mare corp de materiale de înregistrare din practic toate arhivele. Cu toate acestea, progresul tehnologic schimbă rapid modul în care autoritățile guvernamentale își desfășoară activitatea și modifică astfel natura arhivelor prezente și viitoare. Invenția tiparului și, în cursul secolului al XIX-lea, mașina de scris, au avut un efect important asupra caracteristicilor fizice ale arhivelor. Fotografia a avut cel puțin un impact egal, cuprinzând înregistrările picturale, înregistrările cinematografice, fotografia aeriană și microfotografia.

Utilizarea pe scară largă a înregistrării sunetului a însoțit și completat diferite procese fotografice. Poate cea mai profundă inovație tehnică din toate timpurile care afectează crearea și utilizarea înregistrărilor este computerul. Acesta revoluționează viața în nenumărate moduri, dintre care majoritatea au de-a face cu crearea și manipularea informațiilor. Ne aflăm în era computerului, astfel, activitatea Guvernului și a altor segmente ale societății este dependentă de acestea pentru a gestiona probleme care odată erau documentate doar pe hârtie. Astfel, cantitatea mare de informații poate fi gestionată prin procedurile de arhivare pe suporturile moderne tehnologizate.[22]

În România, legislația aferentă procedurii arhivării o reprezintă Legea Arhivelor Naționale nr. 16 din 1996. Arhivele Naționale este instituția înființată prin hotărâre a Guvernului, a cărei principală atribuție este asigurarea unei bune administrări şi supravegheri a documentelor care aparțin Fondului Arhivistic Național. Acestea sunt "acte oficiale și particulare, diplomatice și consulare, memorii, manuscrise, proclamații, chemări, afișe, planuri, schițe, hărți, pelicule cinematografice și alte asemenea mărturii, matrice sigilare, precum și înregistrări foto, video, audio și informatice, cu valoare istorică, realizate în țară sau de către creatori români în străinătate".[23] Pentru a putea aparține Fondului Arhivistic, aceste documente trebuie sa îndeplinească anumite cerințe care sunt verificate de o comisie de selecționare.

De asemenea, Arhivele Naționale emit autorizații de funcționare societăților comerciale care au ca obiect furnizarea serviciilor de "servicii de păstrare, restaurare, legătorie, prelucrare arhivistică și utilizare a documentelor cu valoare practică pe care le dețin, respectiv, servicii arhivistice"[24].

Odată cu implementarea politicii de prelucrare a datelor cu caracter personal impusă prin Regulamentul European 679/2016, procedura arhivării are în vedere reguli generale prin care orice angajat al unei instituții de arhivare poate gestiona date cu caracter personal. În cazul constatării unor aspecte legate de gestionarea datelor cu caracter general pentru care nu există reglementări, ofițerul responsabil cu protecția datelor are rolul de a oferi consiliere în acest sens.

Desfășurarea activității curente a unei societăți de arhivare constă în procesarea de către aceasta a unor date care

[22] https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000056689/PDF/056689engo.pdf.multi

[23] Legea Arhivelor Nationale,16/1996,art.3

[24] Ibidem

se află sub incidența unor reglementări specifice, respectiv, prelucrarea acestora este realizată în mod legal, echitabil și transparent. Datele sunt colectate pentru scopuri determinate și legitime. Prelucrarea efectuată în scopuri de arhivare, cercetare științifică sau istorică ori în scopuri statistice nu este considerată incompatibilă cu scopurile inițiale. Ele sunt adecvate și limitate la scopul cu care sunt prelucrate. Acestea sunt exacte și, atunci când este necesar, sunt actualizate, luându-se toate măsurile necesare pentru a se asigura ca datele cu caracter personal care sunt inexacte, să fie șterse sau rectificate fără întârziere. Acestea sunt păstrate într-o formă care permite să fie posibilă identificarea persoanelor expuse pe o perioadă care să nu depășească perioada necesară pentru realizarea scopului pentru care sunt prelucrate. Sunt stocate pe perioade mai lungi pentru fi prelucrate exclusiv în scopuri stabilite inițial. Prelucrarea trebuie să se realizeze în așa fel încât să nu existe riscul de pierdere, distrugere sau a deteriorare accidentală.

Societățile comerciale cu atribuții de arhivare iau măsuri adecvate privind eliminarea unor informații cu conținut personal atunci când acestea nu mai servesc scopului prelucrării. Acest lucru reduce riscul stocării unor date inexacte, inutile sau irelevante. La împlinirea termenelor prevăzute de lege și în normele interne, operatorul va asigura ștergerea/distrugerea datelor personale, cu excepția cazului în care legislația UE sau cea națională prevăd obligația păstrării acestora pe o perioadă mai îndelungată, pentru scopuri anume stabilite. În aceste cazuri, aceste date al căror timp de stocare s-a împlinit vor putea fi arhivate cu respectarea măsurilor tehnice și organizatorice stabilite în politicile și procedurile interne.

Aceste societăți comerciale, având calitatea de operator, trebuie sa adopte masuri de gestionarea a datelor, respectiv modalități tehnice de securizare a datelor. Sarcina aparține în mare măsura Departamentului IT prin implementarea unor procese și proceduri, cât și prin efectuarea unor controale la nivelul sistemelor informatice. Este asigurată conformitatea măsurilor organizatorice cu legislația GDPR, astfel încât prelucrarea să fie efectuată în conformitate cu legislația în vigoare. La nivelul fiecărei societăți cu atribuții de arhivare, este desemnată o persoană responsabilă cu supervizarea tuturor activitățile de prelucrare de date.[25]
Contextul pandemiei a adus cu sine activitățile care s-au desfășurat în mediul online. Statisticile arată faptul că angajații pot ajunge să piardă aproape jumătate din timp căutând documentele de care au nevoie, arhivarea electronică a ajuns să fie o necesitate pentru orice firmă, indiferent de domeniul sau mărimea sa. Mai bine de trei sferturi din documentele pe care le generează o companie, se prezinta în format electronic. Acest aspect, la care se alătura și progresul tehnologic au generat noi amenințări în materie de securitate cum ar fi criminalitatea cibernetica, manifestările teroriste neconvenționale. Existența acestora impune aplicarea unor măsuri pentru asigurarea protejării sistemelor de calcul și a componentelor hardware/software. Lipsa acestor măsuri specifice poate duce la accesul unor persoane neautorizate la datele existente din computer. Utilizarea Killer-ului USB poate duce la accesul din partea unor

[25] Regulamentul Uniunii Europene nr. 679/2016 , art.86.

persoane neautorizate, existând riscul pierderii, alterării sau compromiterii ireversibile a datelor. SmartPhone-ul încărcat pe port USB poate deveni o cale scurta de acces la Internet în mod nesecurizat ceea ce poate genera injecția de soft malițios. Sindromul NEXT la instalare unor aplicații obscure pe stația de lucru sau laptop pot duce la instalarea unor aplicații pretins ajutătoare cu riscul de pierdere, alterare a unor date. De asemenea, trimiterea datelor cu caracter personal în corpul emailului și în fișiere neparolate din neglijență, către o adresă greșită dau accesul unor persoane neautorizate.

Informațiile personale trebuie tratate drept confidențiale și cu maximum de prudență. Fiecare dintre cei care au acces la acestea trebuie sa trateze cu responsabilitate gestionarea lor. De aceea, urmare a unui proces de evaluare a riscurilor de securitate, se impune existența implementării unei proceduri de management al incidentelor, concretizată prin întocmirea unui document privitor la politica de management al incidentelor la nivelul fiecărei societății Scopul acestei acțiuni constituie premisa unei implementări a unor măsuri de securitate relative la posibile incidente. În acest sens, se identifica posibilele amenințări sau vulnerabilități și modalitățile de răspuns sau escaladare.

Regulamentul privind Protecția Datelor, "GDPR", reprezintă modalitatea prin care Uniunea Europeană a hotărât să protejeze intimitatea și viața privată a persoanelor fizice. Aceasta a adoptat cadru legislativ complex de confidențialitate și protecția, unificând abordările tuturor statelor membre.

Protecția intimității și dreptul la o viață privată reprezintă drepturi fundamentale ale omului fiind la același nivel ca și importanță cu libertatea sau dreptul de proprietate. Dreptul la viața privată a apărut încă din 1948, prin adoptarea Declarației Universală a Drepturilor Omului.

Legislația aferentă protecției datelor personale a îmbrăcat mai multe forme, de la ghidurile Organizației pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică (1980), Convenției 108 la Directiva 95/46/EC (1995), cunoscută sub numele de Directiva privind protecția datelor. Cu toate că toate aceste instrumente de reglementare urmăreau o abordare armonizată în ceea ce privește protecția datelor, Regulamentul european a impus necesitatea adoptării unei legiferări unitare la nivelul statelor membre , cu aplicabilitate directă țărilor membre, fără necesitatea unei transpuneri în legislația națională.

Alinierea la acest regulament este un proces continuu care se întinde pe întreaga durată a existenței unei activități ce implică prelucrări de date personale.

Monitorizarea respectării prevederilor acestuia se realizează prin întreținerea evidenței acestui proces de prelucrare și prin reevaluarea periodică a conformității activității de business cu politica GDPR.

Procesul de evaluare a conformității cu prevederile GDPR, poate constitui o oportunitate pentru companii, prin faptul ca în urma procesului de audit se pot simplifica fluxurile interne, acest lucru aducând o claritate mai mare asupra direcției companiei în acest sens, precum și prin faptul că adoptarea unei atitudini "privacy friendly" va transmite persoanei în cauză încredere în companie.

BIBLIOGRAFIE

1. ttps://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000056689/PDF/
2. 056689engo.pdf.multi;
3. Bell, Lionel, "The Archival Implications of Machine-Readable Records,"Archiyum, vol. 26;
4. Legea Arhivelor Naționale,16/1996;
5. Regulamentul UE 679/2016 privind protecția datelor cu caracter personal;
6. Revista Romana pentru protecția și securitatea datelor cu caracter personal, Editura Universul Juridic, conf. Univ Ciprian Păun.

Panslavismul - influențele avute asupra ultimelor acțiuni ale Federației Ruse

Pan-slavism – the influence it has over the recent actions of the Russian Federation

Adelina **MARIAN,** Denis-Manuel **DOBRE,** Cristian **BURDEA,** Voicu **TONENCHI,** Horațiu **GUȚĂ**

Motto: „[...]*May the strength of the Slav spirit command their respect, because from respect, love is born.*"

(Alphonse Mucha)

Abstract: Scopul acestui articol e să evidențieze componenta istorică a conflictelor recente provocate de Federația Rusă, pusă în contextual fenomenului numit „panslavism". În esență, panslavismul și ideea de o singură națiune, o singură limbă, sub un singur stindard poate fi, până într-un punct, explicația pentru derapajele rusești în raport cu fostele țări care formau cândva Uniunea Sovietică și în special, în raport cu Ucraina. Conceptul de panslavism a fost unul poate uitat de societatea civilă sau chiar complet necunoscut, până când Vladimir Putin și-a argumentat invazia în Ucraina spunând că: „scopul invaziei din Ucraina nu este de a ocupa țara, ci de a proteja populația vorbitoare de limbă rusă din regiunea Donbass, care în ultimii opt ani a trebuit să sufere umilințele guvernului de la Kyiv". Așadar, Putin argumentează folosind unul din conceptele curentul „panslavism" – un popor cu aceeași limbă.

Cuvinte cheie: panslavism; limbă; cultură; Federația Rusă; concept; curent; conflicte.

Abstract: The aim of this article is to highlight the historical component of the recent conflicts provoked by the Russian Federation, placed in the context of the phenomenon called "pan-Slavism". In essence, pan-Slavism and the idea of one nation, one language, under one banner may be, to some extent, the explanation for Russian slippage in relation to the former Soviet Union countries and, in particular, in relation to Ukraine. The concept of pan-Slavism was one perhaps forgotten by civil society, or even completely unknown, until Vladimir Putin justified his invasion of Ukraine by saying that: 'the purpose of the invasion of Ukraine is not to occupy the country, but to protect the Russian-speaking population of the Donbass region, which for the past eight years has had to suffer the humiliations of the government in Kyiv'. So Putin is arguing using one of the current concepts of "pan-Slavism" - one people speaking one language.

Key words: pan Slavism; language; culture; Russian Federation; concept; current; conflicts.

1. Introducere. Apariția panslavismului

Conform studiilor de specialitate, panslavismul apare ca și concept în secolul al XIX-lea și este văzut ca o mișcare născută în interiorul etnicilor slavi, care are ca scop unificarea tuturor popoarelor slave din zona de Est si Centru a Europei, pentru a crea o cultură și o politică comună.

Principalii promotori ai acestui concept, au fost intelectualii slavi, neo-păgâni, care romanizau necontrolat istoria și mitologia slavonă și care dețineau o pregătire înaltă, poeți, scriitori, oameni care aveau adânc înrădăcinat în ei sentimentul de apartenență la această cultură. Aceștia au început să aprofundeze studiul cântecelor folclorice și a tradițiilor țărănești, în încercarea de a-și stimula și semenii în această direcție. Praga devine primul oraș important în care acest curent ia amploare. [26]

Printre personajele cheie, îi remarcăm pe Mikhail Grigoryevich Chernyayev, un faimos general al armatei Ruse, care a și condus armata sârbă în bătălia împotriva turcilor, din anul 1876, dar și pe Contele Ignatyev, cu numele său real Nikolay Pavlovich, un important diplomat rus, care a jucat un rol crucial în administrarea politicilor externe sub domnia țarului Nicolae al II-lea al Rusiei. [27] [28]

Primii panslaviști au fost scriitorul croat din secolul al XVI-lea Vinko Pribojević și Aleksandar Komulović, Bartol Kašić, Ivan Gundulić și misionarul catolic croat Juraj Križanić din secolul al XVII-lea. Unele dintre cele mai timpurii manifestări ale gândirii panslave în cadrul Monarhiei Habsburgice au fost atribuite lui Adam Franz Kollár și Pavel Jozef Šafárik. Mișcarea a început după sfârșitul războaielor napoleoniene în 1815. În consecință, liderii Europei au căutat să restabilească status quo-ul de dinainte de război. La Congresul de la Viena, reprezentantul Austriei, Prințul von Metternich, a simțit că amenințarea la adresa acestui status quo în Austria era reprezentată de naționaliștii care cer independența față de imperiu. În timp ce subiecții lor erau alcătuiți din numeroase grupuri etnice (cum ar fi italieni, români, maghiari etc.), majoritatea subiecților erau slavi.

Deși pare de factură rusă, panslavismul nu este o invenție rusească imperială, ci, s-a născut printre slavii de sud est și de sud, in prima jumătate a secolului al XIX lea, ca rezultat al sentimentului naționalist puternic influențat de Revoluția Franceză, războaiele napoleoniene, mișcarea de unificare a Germaniei și romantismul german [29]. În cartea sa "Idei cu privire la filosofia istoriei omenirii", Johann Gottfried von Herder [30], în anul 1784, descrie imaginea slavului arhetipal ca fiind etalon al umanității și creștinătății pure, caracteristicile căruia vor deveni un leitmotiv în scrierile panslaviștilor. Admirându-le folclorul, moralitatea și comuniunea cu pământul, Herder credea în potențialul slavilor de a crea o nouă eră luminoasă și pozitivă, insistând pe originalitatea și specificitatea lumii slave,

[26] https://www.britannica.com/event/Pan-Slavism

[27] https://www.infoplease.com/encyclopedia/people/history/soviet-bloc/tchernaiev-mikhail-grigoryevich

[28] https://www.britannica.com/biography/Nikolay-Pavlovich-Graf-Ignatyev

[29] Hans Kohn, The Impact of Pan-Slavism on Central Europe, în The Review of Politics

[30] Johann Gottfried Herder, Slavic peoples, în On World History. An Anthology, Edited by Hans Adler and Ernest A. Menze, translated by Ernest A. Menzewith Michael Palma,

căreia îi atribuia o unitate de limbă și de spirit, într-un timp în care multe dintre popoarele slave nu aveau conștiința naționalității lor.

2. Apariția limbilor panslavice și primul Congres Panslav, Praga 1849

Asemănarea limbilor slave a inspirat mulți oameni să creeze limbi pan-slave, adică limbi auxiliare zonale pentru ca toți oamenii slavi să comunice între ei. Mai multe dintre aceste limbi au fost create în trecut, dar datorită internetului, mai multe limbi panslavice au fost create în era digitală. Cea mai populară limbă panslavică modernă este interslava.

Primul congres panslav a avut loc la Praga, Boemia, în iunie 1848, în timpul mișcării revoluționare din 1848. Cehii refuzaseră să trimită reprezentanți la Adunarea de la Frankfurt, simțind că slavii au un interes distinct față de germani. Austroslavul, František Palacký, a prezidat evenimentul. Majoritatea delegaților erau cehi și slovaci. Palacký a cerut cooperarea Habsburgilor și a susținut, de asemenea, monarhia habsburgică ca formațiune politică cea mai probabilă să protejeze popoarele Europei centrale. Când germanii i-au cerut să se declare în favoarea dorinței lor de unitate națională, el a răspuns că nu va slăbi, deoarece aceasta ar slăbi statul habsburgic: „Cu adevărat, dacă nu ar fi existat Austria de mult, ar fi necesar, în interesul Europei, în interesul umanității însăși, să o creeze."

Congresul pan-slav s-a întrunit în timpul tulburărilor revoluționare din 1848. Tinerii locuitori ai Pragăi ieșiseră în stradă și în confruntare, un glonț rătăcit o ucise pe soția feldmareșalului Alfred I, prințul de Windisch-Grätz, comandantul Forțele austriece la Praga. Furios, Windischgrätz a pus mâna pe oraș, a desființat congresul și a instituit legea marțială în toată Boemia.

Pe de altă parte, Panslavismului secolului al XIX-lea a avut o influență mică asupra polonezilor, cu excepția simpatiei pentru alte națiuni slave aflate sub dominație străină şi care se luptau pentru câștigarea independenței. După ce Polonia și-a recucerit independența de sub dominația prusacilor, austriecilor şi rușilor în 1918, nici o forță politică responsabilă din Polonia nu a avut în programul lor o prevedere panslavă. În timpul epocii comuniste în Polonia, URSS-ul a folosit unealta panslavistă pentru justificarea controlului exercitat asupra "fraților" polonezi.

În următorul capitol ne vom concentra asupra panslavismului din zona Rusiei, care este, în fapt, principalul punct asupră căruia ne vom concentra acest articol.

3. Pan-slavismul de după cel de-Al Doilea Război Mondial și influențele avute asupra ultimelor acțiuni ale Federației Ruse

De la apariție și până la finalul celui de-Al Doilea Război Mondial, acest concept a fost extrem de contestat de către Europa occidentală și era privit ca o sperietoare, care stă în calea dezvoltării națiunilor europene și care continuă să promoveze valori est europene, cu tentă socialistă.[31]

Totuși, la sfârșitul anilor '40, în totală antiteză cu situația din blocul sovietic, unde acest concept a suferit o cădere masivă, oamenii

[31] http://ieg-ego.eu/en/threads/transnational-movements-and-organisations/international-organisations-and-congresses/pan-ideologies/lars-karl-adamantios-skordos-pan-slavism

devenind tot mai dezinteresați, mai ales după ruptura dintre Stalin și Tito, din 1948, panslavismul continuă să rezoneze, în mod surprinzător, în părți ale Europei care nu sunt vorbitoare de limbi slave. Se pare că panslavismul a jucat un rol important în cultura Greciei, unde cu ocazia comemorărilor anticomuniste, s-a făcut referire la soldații eleni, care in perioada 1946-1948 au pus capăt perturbațiilor provocate de slavi în regiune.

În continuare, întrebarea se pune astfel: *Acest curent a supraviețuit cu adevărat istoriei și îl regăsim și astăzi prezent?* Un răspuns la această întrebare poate veni de pe urma evenimentelor din 2014, când a avut loc anexarea Crimeii de către Federația Rusă, eveniment care a ridicat multiple întrebări la adresa poziției NATO în zonă – organizație care a părut șubredă în acest context. În esență, pe lângă considerațiile politice, sociale și economice apărute în urma anexării, s-au mai adresat și probleme legate de naționalismul rusesc, identitatea ucraineană și de faptul că Rusia se apropie din ce în ce mai mult de granițele Uniunii Europene. Ipoteza experților este că printre factorii principali care au avut un rol important în cadrul evenimentelor din 2014 a fost ideologia panslavistă. Retorica folosită de ruși a fost una populistă, tipică acestui curent, care propune un naționalism radical.[32]

Pe același principiu putem argumenta și actuala invazie rusă din Ucraina. În realitate, ambele țări își au într-un fel originile în același imperiu medieval numit „Kyivan Rus", fondat la începutul anilor 800, de către un grup de vikingi numit „Varangieni", care au venit din Nordul Europei ca să pună stăpânire pe popoarele care deja existau pe actualul teritoriu al Ucrainei și al Rusiei. Mai târziu, apare pe hartă Rusia Imperială și în secolul al XVI-lea, Rusia decide separarea totală de restul imperiului Kyivian Rus. În anul 1654, acest imperiu Rus includea Kyiv-ul și o mare parte din poporul ucrainean, plus deja cunoscutele teritorii rusești din Europa și Asia. Începând din acel moment și pe tot parcursul istoriei și până în prezent, foarte mulți ucraineni nu au vrut să se alăture noului imperiu sovietic și s-au luptat să-și creeze propria țară, dar au fost înfrânți de sovietici și astfel s-a născut Republica Socialistă Sovietică Ucraineană. În primă fază, li se permitea ucrainenilor să-și păstreze limba și obiceiurile, dar sovieticii trăiau cu frica că ucrainenii vor dori independența, pe care aveau să o câștige până la urmă, odată cu colapsul Uniunii Sovietice, în 1991. În acel moment, Rusia și Ucraina devin două țări independente. Pe repede înainte mergem în anul 2003. Președintele de atunci al Ucrainei, Viktor Yanukovych voia ca Ucraina să-i fie loială Rusiei și a refuzat în nenumărate rânduri să semneze tratate care aduceau țara mai aproape de Europa Occidentală.[33]

Războiul din prezent se bazează pe argumentul că atât rușii cât și ucrainenii sunt unul și același popor și că etimologia lor este una și aceeași. La baza acestei afirmații a lui Vladimir Putin stă un concept panslavic foarte bine înrădăcinat în ideologia rusă. Concret, majoritatea ucrainenilor, în frunte cu președintele Zelenskyy nu au fost de acord cu acest lucru și își doreau în continuare o independență totală, lucru care i-a făcut pe ruși să descindă cu forța în Ucraina. Invazia lui

[32] https://www.diggitmagazine.com/articles/pan-slavism-russian-populism

[33] https://theconversation.com/why-did-russia-invade-ukraine-178512

Putin avea ca scop câștigarea totală a Ucrainei, lucru complet nereușit până în prezent.

Panslavismul rus a devenit răspândit abia după războiul Crimeii, încercând să-i unească pe slavi spiritual (prin Ortodoxie), lingvistic (prin stabilirea rusă ca limbă oficială a slavismului) și politic, cu Moscova în centrul noului imperiu/federație. După o lungă perioadă sovietică în care panslavismul a fost (cu unele excepții) interzis și exilat, odată cu căderea URSS asistăm la o reapariție a ideilor panslavice. Deși o mare parte dintre adepții panslavismului continuă să dezvolte proiecte panslavice unificatoare după un model ierarhic, centralizat (cu Rusia/Moscova în centru), există și teoreticieni (cum ar fi Mihail Suslov, Boris Naimushin) care aduc perspective noi, încercând să evidențieze aspectele pozitive ale panslavismului pentru noul context democratic, multiculturalist și să arate capacitatea proiectelor panslavice de a contribui la depășirea situației postcoloniale tensionate din spațiul post-socialist prin reconfigurarea geografiei lumii slave.

Lumea rusă (în rusă: Русский мир, romanizat: Russkiy mir, lit. „Lumea rusă", „Ordinul rusesc", „Comunitatea rusă"; latină: Pax Rossica, Pax Russica) este totalitate socială asociată culturii ruse. Russkiy Mir este cultura de bază a Rusiei și este în interacțiune cu diversele culturi ale Rusiei prin tradiții, istorie și limba rusă. Cuprinde și diaspora rusă cu influența sa în lume. Conceptul se bazează pe noțiunea de „rusitate", iar ambele au fost considerate ambigue. Lumea rusă și conștientizarea ei au apărut prin istoria Rusiei și au fost modelate de perioada respectivă.

În Imperiul Rus, ideea lumii ruse era de tip naționalist conservator. Vyacheslav Nikonov, președintele Fundației Russkiy Mir a remarcat că lumea rusă nu a ajuns dincolo de Rusia propriu-zisă. El a deplâns că în aceste vremuri 1/7 din populația lumii trăia în Imperiul Rus, în timp ce acum raportul este de 1/50.

În cele din urmă, ideea lumii ruse a fost adoptată de administrația rusă actuala, iar Vladimir Putin a decretat înființarea Fundației Russkiy Mir, sponsorizată de guvern, în 2007.

O serie de observatori consideră promovarea conceptului de lume rusă ca un element al ideii revanșiste a restabilirii Rusiei sau a influenței acesteia înapoi la granițele Uniunii Sovietice și ale Imperiului Rus. Alți observatori au descris conceptul ca un instrument pentru proiectarea puterii soft rusești.

În Ucraina, promovarea lumii ruse a devenit puternic asociată cu intervenția militară rusă în Ucraina. Potrivit editorului asistent Pavel Tikhomirov de la Russkaya Liniya, lumea rusă pentru ucrainenii politizați, al căror număr crește constant, în zilele noastre este „pur și simplu „neo-sovietism" mascat de nume noi". El a împăcat acest lucru cu combinarea lumii ruse și a Uniunii Sovietice în cadrul societății ruse însăși.

Președintele Rusiei Vladimir Putin a vizitat situl Arkaim al culturii Sintashta în 2005, întâlnindu-se în persoană cu arheologul șef Ghenadi Zdanovich. Vizita a primit multă atenție din partea presei ruse. Ei au prezentat Arkaim drept „patria majorității oamenilor contemporani din Asia și, parțial, din Europa". Naționaliștii l-au numit pe Arkaim „orașul gloriei ruse" și „cel mai vechi oraș slavo-arian". Zdanovich ar fi prezentat președintelui Arkaim ca o posibilă „idee națională a Rusiei" o nouă idee de civilizație pe care Victor Schnirelmann o numește „ideea rusă".

4. Concluzii

Așa cum a fost prezentat pe larg în această lucrare, pan-slavismul reprezintă un curent
vechi, care a căpătat atât de multă anvergură de la naștere și până acum, încât putem considera cu încredere că încă este prezent și bine înrădăcinat în cultura popoarelor din Estul Europei. Practic, pentru orice slav, un alt slav este un văr îndepărtat. Patosul tipic slavilor este carburantul care alimentează acest concept atât de urât și detestat, pe bună dreptate, de UE, mai ales fiindcă în prezent pare exploatat masiv de Moscova.

Mulți oameni sunt pentru sărbătorirea asemănărilor culturale și sociale dintre diferitele națiuni slave, dar majoritatea nu au dorința de a forma vreo uniune politică.

Și în timp ce oamenilor nu le place să recunoască acest lucru, panslavismul este imposibil de realizat, cu o națiune ca Rusia în interior. În secolul al XIX-lea, Rusia era destul de imperialistă și dorea să-și extindă influența politică, motiv pentru care mulți dintre ei au susținut această idee. Și asta a fost înainte de crearea Imperiului Roșu al URSS. În timp ce imperiul comunist a dispărut de mult, mentalitatea sa este încă prezentă în guvernul și societatea rusă, indiferent cât de mult le place să pretindă contrariul. Poate după ce vor trece câteva generații, cu sânge nou curgând în sistem și reformarea Rusiei într-o țară mai „progresistă", putem vorbi despre astfel de idei. Dar cu siguranță nu acum, în timp ce Putin stă în biroul prezidențial!

Totodată, impactul istoric avut asupra civilizațiilor și culturilor occidentale, face din pan-slavism un 'om negru' al Europei.

5. Bibliografie

1. https://www.britannica.com/event/Pan-Slavism;
2. https://www.infoplease.com/encyclopedia/people/history/soviet-bloc/tchernaiev-mikhail-grigoryevich;
3. https://www.britannica.com/biography/Nikolay-Pavlovich-Graf-Ignatyev;
4. Hans Kohn, The Impact of Pan-Slavism on Central Europe, în The Review of Politics;
5. Johann Gottfried Herder, Slavic peoples, în On World History. An Anthology, Edited by Hans Adler and Ernest A. Menze, translated by Ernest A. Menzewith Michael Palma;
6. http://ieg-ego.eu/en/threads/transnational-movements-and-organisations/international-organisations-and-congresses/pan-ideologies/lars-karl-adamantios-skordos-pan-slavism;
7. https://www.diggitmagazine.com/articles/pan-slavism-russian-populism;
8. https://theconversation.com/why-did-russia-invade-ukraine-178512;
9. KOHN, Hans, Pan-Slavism: Its History and Ideology, Second edition, revised, New York, Vintage Books, New York, 1960;
10. PETROVICH, Michael Boro, The Emergence of Russian Panslavism 1856-1870, New York, Columbia University Press, 1956;
11. KOSTYA, Sándor, Pan-Slavism, edited by Anne Fay Atzel, Danubian Press, Inc., 1981;
12. SEREBRIAN, Oleg, Rusia la răspântie. Geoistorie, geocultură, geopolitică, Ediția a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

România, stat rezilient în fața amenințărilor din regiunea Mării Negre

Romania, resilient state towards the Black Sea region threats

Florina **POPA**[34], Ramona **GRUBACKI**[35], Bogdan **TULBURE**[36]

Rezumat: Arhitectura europeană de securitate nu poate face abstracție de Regiunea Extinsă a Mării Negre, care, din anul 2008, când Rusia a invadat Georgia, a devenit un punct de interes pe agenda intereselor NATO, iar apoi o prioritate în anul 2014, când Rusia a ocupat Crimeea, evidențiind intenția lui Vladimir Putin, de transformare a Mării Negre „într-un lac rusesc". Rolul Mării Negre în strategia de securitate a României este esențial, ținând seama că este amplasată la confluența intereselor economice, militare și politice ale națiunilor și statelor situate pe trei continente: Asia Centrală, Orientul Mijlociu și Europa. România trebuie să devină un stat rezilient, apt să răspundă într-un mod adecvat la evoluțiile ale mediului de securitate, deziderat surprins în Strategia Națională de Apărare a Țării a României pentru Perioada 2020-2024 emisă de Administrația Prezidențială.

Cuvinte-cheie: reziliență; strategie; state riverane; Marea Neagră; organisme de cooperare regională.

Abstract: European security architecture cannot ignore the Greater Black Sea Region, which, since 2008, when Russia invaded Georgia, became a point of interest on NATO's agenda, and then a priority in 2014, when Russia occupied Crimea, highlighting Vladimir Putin's intention to turn the Black Sea into a "Russian lake." The role of the Black Sea in Romania's security strategy is essential, given that it is located at the confluence of the economic, military and political interests of nations and states located on three continents: Central Asia, the Middle East and Europe. Romania must become a resilient state, able to respond adequately to the evolutions of the security environment, a goal captured in the National Strategy for the Defense of the Country of Romania for the Period 2020-2024 issued by the Presidential Administration.

Keywords: resilience; strategy; riverain states; the Black Sea; regional cooperation agencies.

[34] Licențiată în științe juridice, 1996, membru al Baroului Timiș
[35] Licențiată în științe juridice, 1996, membru al Baroului Timiș
[36] Licențiat în științe juridice, membru al Baroului Timiș, 2008.

1. Preambul

Necesitatea transformării României într-un stat rezilient, capabil să răspundă într-un mod adecvat la evoluțiile ample și impredictibile ale mediului de securitate este înscrisă în agenda de securitate a țării noastre, reprezentând un punct de referință în Strategia Națională de Apărare a Țării a României pentru Perioada 2020-2024 emisă de Administrația Prezidențială (în continuare, *"Strategia"*). În scopul atingerii scopului legat de reziliență este necesar, așa cum a fost precizat la pct. 7 din Strategie, de un stat puternic, cu o conducere strategică bazată pe capacitatea de planificare și anticipare, pe flexibilitate și adaptabilitate, care să își dorească să dezvolte mecanisme proprii de reacție rapidă şi eficientă, în paralel cu augmentarea unei culturi de securitate temeinice care să devină chiar o cultură populară. Ideea de a dezvolta o cultură de securitate solidă în rândul populației este o bună măsură profilactică, iar în contextul în care populației din Zona Mării Negre, atât celei obișnuite, cât și elitelor politice, îi este atribuită ignoranța în ceea ce privește cunoașterea vecinilor, așa cum afirmă Charles King[37], se dovedește a fi o măsură absolut necesară.

Întâi de toate, este de remarcat că, deși afirmația lui Charles King referitoare la precaritatea cunoștințelor populației cu privire la zona Mării Negre și la popoarele vecine poate părea nu numai surprinzătoare, ci chiar vexatorie, se pare că ea relevă trista realitate, cel puțin în privința românilor. Astfel, potrivit informațiilor oferite de agenția de știri Hotnews[38], rezultatele sondajului efectuat în perioada 18 august -12 septembrie 2018 de către agenția de publicitate Leo Burnett România conduc la concluzia că doar 4% dintre persoanele intervievate au putut identifica toate statele riverane care au ieșire la Marea Neagră. Lipsa unor minime cunoștințe cu privire la acest subiect este cu atât mai regretabilă cu cât, din perspectivă geopolitică, rolul Mării Negre în strategia de securitate a României este esențial, ținând seama că este amplasată la confluența intereselor economice, militare și politice ale națiunilor și statelor situate pe trei continente: Asia Centrală, Orientul Mijlociu și Europa.

Hans Morgenthau arăta în *Politica între națiuni* că, pe lista celor mai stabili factori care influențează puterea unei națiuni se regăsesc geografia și resursele naturale[39]. Așadar, ținând seama că în adâncurile Mării Negre se găsesc zăcăminte de petrol și gaze naturale, putându-se crea o rută de transport a acestor resurse energetice, accesul la Marea Neagră influențează covârșitor interesele economice și politice ale riveranilor, iar lipsa unui astfel de acces poate fi privită ca o vulnerabilitate - adevăr dureros pe care Rusia l-a înțeles pe deplin, adecvându-și strategia geopolitică în raport cu acest neajuns, și încercând pe orice cale să își extindă frontierele înspre vest.

„Problema pontică" a fost cercetată de istoricul și omul politic Gheorghe I. Brătianu[40], care avertiza de timpuriu asupra discordiei care mocnea între Rusia și Europa pentru Marea Neagră, dat fiind rolul său de placă turnantă[41] a traficului internațional de mărfuri.

[37] Charles King, *Marea Neagră – O istorie,* Ed. Polirom, 2015, pag. 259

[38] https://www.hotnews.ro/stiri-esential-4830829-romanii-nu-stiu-tarile-riverane-marii-negre-doar-4-dintre-pot-numi-toate-cele-6-state.htm, accesat la data de 3 februarie 2022.

[39] Morgenthau, Hans, *Politica între națiuni,* Ed. Polirom, București, pag. 152 – 158.

[40] Potrivit Wikipedia, Gheorghe I. Brătianu a predat la Universitatea din București, în perioada 1941 – 1943 cursul intitulat „Chestiunea Mării Negre", în care a abordat noțiunea geopolitică de „spațiu de securitate" al României, definindu-l ca fiind acela care cuprinde *„acele regiuni și puncte fără de care o națiune nu poate îndeplini nici misiunea sa istorică, nici posibilitățile care alcătuiesc destinul său"* - https://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_I._Br%C4%83tianu, accesat la data de 14 februarie 2022.

[41] Brătianu, Gheorghe I., *La mer Noire, plaque tournante du trafic international à la fin du moyen Age,* Revue Historique du Sud-Est Européen, tom XXI, 1944, pag. 36 – 69, apud. Alina Lefter,

Brătianu susținea că România trebuie să țină cont în calculele sale strategice de două poziții esențiale: intrarea Bosforului (inclusiv sistemul strâmtorilor), și Crimeea, cu privire la care afirma: „*Cine are Crimeea poate stăpâni Marea Neagră. Cine n-o are, n-o stăpânește.*"

Cel mai recent tratat internațional care reglementează regimul circulației navale civile și militare prin Bosfor și Dardanele este Convenția de la Montreaux, la care și România este parte, semnată la data de 20 iulie 1936 și intrată în vigoare la data de 9 noiembrie a aceluiași an. Este adevărat că în anul 1982 a fost semnată Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării (cunoscută și sub denumirea „Convenția de la Montego Bay"), care însă statuează că pentru strâmtorile cu privire la care există convenții internaționale deja încheiate, se va aplica regimul juridic stabilit prin acele convenții. Prin urmare, în pofida încercărilor redundante ale Turciei[42] de a obține modificarea Convenției de la Montreaux, prevederile acesteia sunt încă în vigoare.

Regiunea Extinsă a Mării Negre[43], cuprinsă între Munții Balcani și Marea Caspică, este un concept operațional complex, care include, alături de conotații concrete, geografice, și aspecte economice, politice, militare și culturale. Importanța geostrategică a acestei regiuni a coagulat de-a lungul secolelor nu numai interesele statelor din proximitate, ci și pe cele ale marilor puteri. În acest context, creșterea nivelului de cunoaștere și conștientizare a societății civile și a populației cu privire la particularitățile geopolitice, dar și la provocările mediului de securitate al acestei zone devine un imperativ.

Arhitectura europeană de securitate nu poate face abstracție de Regiunea Extinsă a Mării Negre, care a dobândit statutul de prioritate pe agenda intereselor NATO începând cu anul 2008, când Rusia a invadat Georgia, prioritate care s-a conturat și mai acut în anul 2014, când Rusia a ocupat Crimeea, evidențiind fără echivoc intenția lui Putin, de transformare a Mării Negre „într-un lac rusesc". În mod evident, NATO nu își poate permite să asiste pasivă la punerea în practică a strategiei putiniste, ținând seama că ea pune în pericol stabilitatea a trei state membre ale Alianței: România, Bulgaria și Turcia, și, totodată, că ea reprezintă o amenințare fățișă pentru doi parteneri ai Alianței: Georgia și Ucraina. În concret, pentru a-și crește capacitatea defensivă, NATO trebuie să cunoască mai bine această regiune, ceea ce presupune să își reactualizeze informațiile despre aceasta. Apoi, capacitatea de ripostă a NATO trebuie fortificată prin exerciții și antrenamente realizate de NATO împreună cu forțele marine ale Ucrainei și Georgiei, incluzând manevre comune menite să îmbunătățească compatibilitatea armamentului Georgiei, Ucrainei și al NATO[44]. Nu în ultimul rând, sancțiunile economice luate împotriva Rusiei ca urmare a nesocotirii repetate a normelor de drept

---

Marea Neagră: aspecte de drept și geopolitică, pag. 1, nota de subsol nr. 2, disponibil la http://www.dragomirlaw.ro/articles/Marea%20Neagra.%20Aspecte%20de%20drept%20si%20geopolitica.pdf, accesat la data de 10 februarie 2022.

[42] În acest sens, a se vedea: Unteanu, Cristian, *Miza Mării Negre și a Strâmtorilor: fabuloasa Convenție de la Montreux,* postat la data de 7 martie 2015, disponibil la: https://adevarul.ro/international/europa/miza-marii-negre-stramtorilor-fabulosa-convention-montreux-1_54fac9f4448e03c0fd517d51/index.pdf, accesat la data de 10 februarie 2022.

[43] Cu privire la analiza dinamicii regionale a acestei regiuni geopolitice, a se vedea: Petrescu, Daniel, *Regiunea Extinsă a Mării Negre: definirea ca unitate de analiză,* în Revista „Impact strategic", nr. 1-2 / 2019, pag. 20-28.

[44] A se vedea interviul acordat DW de către Bruno Lété, Senior Fellow pentru Securitate și Apărare în cadrul German Marshall Fund, la 02.04.2019, disponibil la: https://www.dw.com/ro/regiunea-m%C4%83rii-negre-una-dintre-priorit%C4%83%C8%9Bile-%C3%AEntrunirii-nato-de-la-washington/a-48169396, material accesat la data de 12 februarie 2022.

internațional trebuie aplicate în mod consecvent[45], însă, totodată, trebuie menținut dialogul pe cale diplomatică cu Rusia, pentru a preveni riscurile iminente de escaladare a unor noi conflicte în această regiune.

2. Relațiile bilaterale ale țării noastre cu celelalte state riverane Mării Negre

Țările riverane Mării Negre sunt: **România, Bulgaria, Georgia, Rusia, Ucraina și Turcia**. Litoralul românesc la Marea Neagră se întinde pe o distanță de 245 km.

Unul dintre statele riverane vecine este Turcia, care este unul dintre partenerii strategici ai României, relațiile economice dintre cele două state având statut privilegiat. În ceea ce privește Zona Extinsă a Mării Negre, însă, se poate spune că Turcia acționează încă prin prisma paradigmei tradiționale[46], istorice, potrivit căreia „Marea Neagră este un lac turcesc"[47], concepție conturată încă de pe vremea Imperiului Otoman. Din perspectiva opțiunilor geostrategice, Turcia se remarcă printr-o politică duplicitară, „cameleonică": deși e membră NATO, cumpără rachete rusești, care ar fi capabile să doboare aeronavele aliate (grecești). Pe de altă parte, în pofida faptului că Turcia întreține relații de cooperare cu Rusia, mai ales în materie de apărare și energie, aceasta a vândut drone sofisticate Kievului[48], ceea ce a stârnit indignarea Moscovei.

Un alt stat riveran este Ucraina, cu care România are raporturi diplomatice ce tind spre echilibru, cu toate că nu se poate face abstracție de conflictul înghețat dintre cele două țări cu privire la chestiunea restrângerii masive a drepturilor minorităților (românii fiind a treia minoritate ca pondere în Ucraina), și nici de cea privitoare la teritoriile române rămase la Ucraina după cel de-al Doilea Război Mondial. Pe de altă parte, Ucraina nu pare să se fi resemnat în urma soluției

[45] Una dintre provocările momentului este dată de faptul că unii aliați ai NATO colaborează, fățiș sau ocult, cu Federația Rusă în materie de resurse energetice (Ungaria, Bulgaria, și chiar Germania), ceea ce relevă că, deși declarativ toți actorii aderă la valorile NATO și UE, de fapt, uneori adoptă o conduită duplicitară, acționând în conformitate cu propriile lor interese. Practic, există situații în care unele dintre statele care sunt parte în structurile UE sau NATO ar putea pune interesele lor proprii deasupra valorilor comune, context în care pragmatismul pare să câștige pariul cu principiile democrației, și chiar cu promisiunile asumate prin tratate. În linia acestei idei merită amintită declarația cancelarului Germaniei, Olaf Scholz, care, în seara zilei de 23 ianuarie 2022, a solicitat *„să se acționeze cu prudență"*, luându-se în calcul că efectele sancțiunilor preconizate a se aplica Rusiei în cazul în care va invada Ucraina se vor răsfrânge și asupra occidentalilor. Astfel, în sfera posibilelor sancțiuni economice prognozate la adresa Rusiei în ipoteza în care aceasta din urmă ar demara un atac armat asupra Ucrainei este menționată și blocarea funcționării gazoductului Nord Stream 2, care conectează Germania direct cu Rusia. În opinia cancelarului german, o asemenea măsură ar afecta Germania și ar amplifica totodată criza energetică în Europa, ce a dus deja la creșterea prețurilor. De vreme ce Germania și-a închis centralele nucleare, actualmente fiind total dependentă de gazul rusesc, pragmaticul Olaf Scholz abordează o retorică menită să apere interesele economice ale Germaniei, insistând în mod repetat în declarațiile sale publice că Nord Stream 2 este *„o inițiativă a sectorului privat"*, care nu are de-a face cu criza din Ucraina, și, în concluzie, nu trebuie adusă ca monedă de schimb la masa negocierilor. De altminteri, poziția Germaniei este rezervată și în privința modalităților de sprijin acordate Ucrainei, în sensul că Christine Lambrecht a declarat că Germania nu va livra arme letale Ucrainei, *„deoarece politica statului german nu este în acest sens, ci în sensul descurajării înarmării,"* dar că va dona Ucrainei un spital mobil de campanie, în valoare de 5,3 mil. de euro, subliniind că deja soldați ucraineni sunt tratați în spitalele Bundeswehr–ului.

[46] Turcia include în politica sa internă și externă abordarea religioasă, încercând să se folosească de comunitățile musulmane din statele amplasate în proximitatea Mării Negre pentru a influența deciziile geostrategice ale actorilor implicați în regiunea sud – estică a Mării Negre prin comunitățile religioase (Albania, Kosovo, Bosnia, Herțegovina).

[47] Badiu, Teodor, *Tabloul relațiilor internaționale din Europa de Sud - Est*, în Revista „Impact strategic", nr. 3-4 / 2018, pag. 23, pag. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=822740, sursă accesată la data de 7 februarie 2022.

[48] Astfel, Recep Tayyip Erdogan ar fi cerut Rusiei să nu invadeze Ucraina, afirmând că perspectiva unei invazii rusești în Ucraina nu i se pare realistă, atât prin raportare la actuala conjunctură mondială, cât și prin raportare la propria situație a Rusiei, subliniind că *„Ucraina nu-i o țară oarecare. Este o țară puternică"* - a se vedea: Valică, Carmen, *Echilibristica lui Erdogan. Turcia nu vrea să supere nici Rusia, nici NATO,* postat la data de 3 februarie 2022, disponibil la: https://romania.europalibera.org/a/erdogan-ucraina-nato-rusia/31685093.html, sursă accesată la data de 7 februarie 2022.

pronunțate în procesul de la Haga, în urma căruia a pierdut Insula Șerpilor, și, împreună cu aceasta, o mare parte din resursele de gaz din Marea Neagră.

Un alt stat riveran este Bulgaria, cu care România are relații îndelungate[49] de cooperare economică și politică consfințite juridic prin Tratatul de prietenie, colaborare și bună vecinătate, ratificat prin Legea nr. 74/17 iulie 1992.

Georgia este un alt stat riveran, cu care România are relații de cooperare bilaterală pe diverse planuri: economic, cultural, politico – diplomatic etc. Devenind membru UE, România a acordat Georgiei asistență pentru dezvoltare, precum și asistență umanitară.

România se învecinează și cu Republica Moldova, care, deși nu deține ieșire directă la marea Neagră, în schimb are ieșire la fluviul Dunărea, pe o fâșie de 430 de metri, spre extremitatea sa sudică, ieșire care-i conferă acces potențial și la Marea Neagră. Republica Moldova și-a declarat independența la data de 27 august 1991, însă, cu toate acestea, începând din 1990, teritoriul Republicii Moldova situat pe malul estic al Nistrului se află sub controlul de facto al regimului separatist din Transnistria, care este controlat de Rusia, împrejurare care reprezintă o amenințare pentru arhitectura de securitate din zonă[50].

Alături de statele riverane, unul dintre principalii actori care acționează în regiune este Federația Rusă. Deși România și Rusia nu au graniță comună, după anexarea Crimeii Moscova a avansat mult în Marea Neagră, ajungând să testeze adesea limitele frontierei prin avioanele sale militare, încălcând uneori spațiul aerian românesc.

Relațiile dintre România și Rusia par amiabile[51], însă istoria a dovedit că dovezile de „amabilitate" ale Rusiei trebuie privite cu precauție[52]. În acest sens, merită amintit că, de la sfârșitul anului 2021 Kremlinul amenința cu invazia Ucrainei, dacă guvernul ucrainean nu va renunța la planurile sale de recucerire a Donbass-ului, aflat sub ocupație rusească, respectiv la planul de recuperare a peninsulei Crimeea, anexată de Rusia. Pentru evitarea războiului, Putin pretindea ca NATO să garanteze că nu va deveni niciodată membră a alianței. Secretarul de stat al SUA, Anthony Blinken, arăta că planurile Rusiei variază *de la*

[49] Totuși, nu trebuie să pierdem din vedere că Bulgaria manifestă, în baza unei îndelungate tradiții, o solidaritate „frățească" cu Rusia, așa că este posibil să aleagă neutralitatea într-un eventual conflict.

[50] Potrivit punctului 138 din Strategia de Apărare a României pentru perioada 2020 – 2024, „*Riscurile dinspre sud la adresa statelor UE și NATO constituie, în mod indirect, riscuri la adresa României. Țara noastră trebuie să se implice în răspunsul la acestea, nu din simplă solidaritate, ci din conștientizarea interesului propriu de contracarare a acestor riscuri.*"- *https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf*, consultat la data de 2 februarie 2022.

[51] Sau, cel puțin aceasta este impresia lăsată de mesajul transmis de Valery Kuzmin cu ocazia Zilei Naționale a României, la data de 1 Decembrie 2021, disponibil pe site – ul oficial al Ambasadei Federației Ruse în România: https://romania.mid.ru/ro/press-centre/arkhiv_novostey/mesajul_ambasadorului_rusiei_v_i_kuzmin_de_ziua_na_ional_a_rom_niei/, accesat la data de 1 februarie 2022, din care răzbate totuși interesul nedisimulat față de regiunea Mării Negre, în mesaj arătându-se că „Rusia este interesată să mențină relații pragmatice și de bună vecinătate, reciproc avantajoase cu România", și să păstreze, afirmativ, „stabilitatea și securitatea în regiunea Mării Negre, bazându-se pe formatele regionale existente de consolidare a încrederii, testate cu succes."

[52] Referindu-se la politica externă a Rusiei, istoricul Armand Goșu observa că: „*Politica externă este arta de a-ți păstra prietenii vechi și a-ți face unii noi. Mai ales printre vecini. Rusia face exact contrariul. Să-i faci pe alții să se teamă de tine nu e o carte câștigătoare în politica internațională a secolului al XXI-lea. Astăzi nu te mai bazezi pe forța militară, ci pe **soft power**, ceea ce Kremlinul pare să nu fi înțeles. Rusia are conflicte deschise sau tensiuni latente cu majoritatea vecinilor: război cu Ucraina, relații proaste cu Georgia și Republica Moldova, amenință mereu țările baltice, suspiciunea domnește în relație cu Kazahstan, mimează o apropiere de China, pe care însă știe că nu se poate baza. Până și cu liderul de la Minsk, Lukașenko, Putin și-a stricat relațiile, iar Belarus a început să semnalizeze spre Occident, în ultimele luni. Relațiile cu SUA sunt compromise pe termen lung, interferențele Rusiei în alegerile prezidențiale americane sădind o neîncredere ce amintește de vremurile Războiului Rece.*" – a se vedea: Goșu, Armand, *100 de ani de la Revoluție. Noua elită KGB – istă face politica externă,* disponibil online, https://www.juridice.ro/782847/100-de-ani-de-la-revolutie-noua-elita-kgb-ista-face-politica-externa-text-de-armand-gosu.html, accesat la 11.05.2022.

eforturi de destabilizare a Ucrainei din interior până la operațiuni militare pe scară largă", însă preciza că negocierile diplomatice cu Rusia vor continua, chiar dacă pretențiile acestui stat sunt vădit inacceptabile[53]. De observat că, în timp ce practica un șantaj fățiș, speculând fără rezerve dependența țărilor europene de gazul rusesc, Rusia făcea declarații politice agresive, refuzând să-și retragă din Ucraina cei peste 100.000 de soldați: *„Nu retragem trupele. NATO ar trebui să-și strângă catrafusele și să se întoarcă la limitele din 1997"*[54]. În aceste circumstanțe, în presă au început să apară speculații, potrivit cărora *„Kremlinul este convins că este mai ușor pentru un lup fioros să devină vegetarian, decât pentru Uniunea Europeană, sub conducerea Germaniei, să impună sancțiuni cu adevărat dureroase, având în vedere cele 20 de miliarde de euro investiții directe germane în Rusia."*[55] În pofida scepticismului exprimat de unii analiști, începând cu luna februarie 2022, Uniunea Europeană a aplicat cinci pachete de sancțiuni împotriva Rusiei, incluzând între acestea și anumite măsuri restrictive specifice (respectiv sancțiuni individuale), sancțiuni economice și măsuri diplomatice[56], menite să contracareze capacitățile acestui stat de a continua agresiunea. Recent, Consiliul Europei a aprobat cel de-al șaselea pachet de sancțiuni împotriva Rusiei, inclusiv embargoul petrolier parțial[57], cu toate că, aplicând aceste sancțiuni, Europa *„riscă o iarnă în care energia va fi raționalizată în cazul în care aprovizionările asigurate de Moscova vor fi diferite de nivelurile actuale"58.*

Din perspectivă ideologică, folosindu-se de retorica panslavismului și panortodoxiei, Federația Rusă tinde să perpetueze ambițiile de hegemonie ale fostei Uniuni Sovietice, asumându-și revendicarea identității Imperiului rus, ca putere politică în regiunea Mării Negre, ceea ce constituie cea mai mare amenințare a securității în Regiunea Extinsă a Mării Negre. Pretinzând că este trimisul lui Dumnezeu pe pământ, Vladimir Putin cultivă starea de război imaginar purtat nu numai pentru salvarea Rusiei, ci a întregii ortodoxii, care trebuie smulsă din ghearele occidentalismului decadent. Inspirat de teoriile dughiniste, Putin își exhibă tot mai pregnant ambiția de a extinde granițele Rusiei astfel încât să fie reconfigurat modelul a ceea ce era odată Uniunea Sovietică sau Imperiul Rus în

---

[53] În acest sens, a se vedea: Friedman, George, *Russia and Ukraine: War or Bluff?*, postat la data de 07.12.2021, disponibil la: https://geopoliticalfutures.com/russia-and-ukraine-war-or-bluff/, accesat la data de 14 februarie 2022, dar și: Felea, Cristian, *Să vorbim despre pace în Ucraina, dar să ne pregătim de război,* la data de 18.12.2021, disponibil *online* la adresa: https://www.contributors.ro/sa-vorbim-despre-pace-in-ucraina-dar-sa-ne-pregatim-de-razboi/, accesată la data de 14 februarie 2022.

[54] În acest sens, este de remarcat că, în negocierile purtate cu Anthony Blinken, Serghei Lavrov a pretins Washingtonului asumarea fermă a excluderii oricărei noi extinderi a NATO către Est, mai ales către Ucraina, precum și sistarea cooperării Alianței cu statele din fostul bloc sovietic, precum și, nu în ultimul rând, renunțarea la manevrele și desfășurările de trupe ale NATO în Europa de Est.- https://www.state.gov/secretary-blinkens-call-with-russian-foreign-minister-lavrov-7/, accesat la data de 14 februarie 2022. În realitate, solicitările Rusiei încearcă să dea ceasul istoriei înapoi cu un sfert de secol, țintind să facă o breșă în temelia arhitecturii mediului de securitate euro – atlantică, nu numai europeană.

[55] Theise, Eugene, 25.01.2022, *Atac rusesc asupra Ucrainei? Concilierea nu este o strategie,* articol preluat de Deutsche Welle https://p.dw.com/p/462b0, disponibil la https://www.dw.com/ro/atac-rusesc-asupra-ucrainei-concilierea-nu-este-o-strategie/a-60545294, accesat la data de 25.01.2022.

[56] A se vedea: *Explicarea sancțiunilor UE împotriva Rusiei,* disponibil pe https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/, unde se arată că Uniunea Europeană a adoptat **sancțiuni și împotriva Belarusului,** față de implicarea acestui stat în invadarea Ucrainei.

[57] A se vedea: *Consiliul UE aprobă noile sancțiuni împotriva Rusiei. Patriarhul Chiril nu va fi sancționat. Un stat european s-a opus,* știre disponibilă online la https://www.mediafax.ro/social/consiliul-ue-aproba-noile-sanctiuni-impotriva-rusiei-patriarhul-chiril-nu-va-fi-sanctionat-un-stat-european-s-a-opus-20885827, accesat la data de 7 iunie 2022;

[58] A se vedea: *UE va prezenta al șaselea pachet de sancțiuni împotriva Rusiei. Ce se întâmplă cu embargoul asupra petrolului,* material disponibil online, https://www.hotnews.ro/stiri-razboi_ucraina-25516670-prezenta-saselea-pachet-sanctiuni-impotriva-rusiei-intampla-embargoul-asupra-petrolului.html, accesat la data de 7 iunie 2022.

vremea lui Petru cel Mare, ceea ce dovedește, o dată-n plus, că, deși Uniunea Sovietică și-a încetat existența în anul 1991, ambițiile militare ale rușilor au supraviețuit, fiind alimentate constant inclusiv prin aparatul rusesc de propagandă. De altminteri, cea mai mare amărăciune declarată a lui Putin este dizolvarea Uniunii Sovietice, eveniment pe care el l-a caracterizat ca fiind *„cel mai mare dezastru geo-politic al secolului XX"*[59].

Pe de altă parte, Federația Rusă are și ea vulnerabilitățile ei[60]: statul este foarte întins, astfel încât apărarea granițelor presupune costuri logistice substanțiale; densitatea populației este neomogenă (populația fiind concentrată în zona Rusiei europene); regimul politic autoritar este unul care stârnește nemulțumiri sociale și chiar revolte[61], populația fiind nemulțumită îndeosebi de nivelul precar de trai. În acest context, abordarea unei retorici defensiv – agresive, bazată pe o pretinsă opoziție împotriva unui stat sau a unui grup de state, este de natură să confere legitimitate acțiunilor coercitive ale lui Putin, nu atât în fața actorilor de pe scena internațională, cât mai ales în fața propriului popor, căruia îi este inoculată în mod insidios ideea existenței unei perpetue stări de beligeranță („război imaginar"[62]). Una peste alta, așa cum s-a remarcat, „*Rusia e îngrijorată de declinul propriei puteri. Și asta o face mai periculoasă. Și imprevizibilă""*[63]

Organisme de cooperare regională: Bulgaria a avut în anul 1996 inițiativa de a propune constituirea unui nou format de cooperare, - continuator al Înțelegerii Balcanice, al cărei inițiator a fost Nicolae Titulescu -, Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECP)[64], care vizează cooperarea regională în scopul consolidării securității și stabilității în Europa de Sud – Est, urmărind dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate, intensificarea schimburilor economice și acordarea de sprijin tehnic membrilor acestei structuri de cooperare regională, în vederea apropierii de structurile europene și euro-atlantice. În data de 12 februarie 2000 (moment la care România asigura președinția SEECP) s-a semnat Carta relațiilor de bună vecinătate, stabilitate și cooperare în Europa de Sud-Est.

---

[59] Această afirmație a fost făcută de Vladimir Putin în anul 2005, fiind evocată în discursul fostului consilier pentru securitate națională, John Bolton, disponibil online la https://www.politifact.com/factchecks/2014/mar/06/john-bolton/did-vladimir-putin-call-breakup-ussr-greatest-geop/, accesat la 12 februarie 2022.

[60] Există voci care susțin că Rusia pare că *„se scufundă din rolul său de putere regională, darămite să mai poată ocupa rolul de mare putere"*, aceasta datorându-se, printre altele, consecințelor nefaste ale acordului de la Nagorno – Karabach (nov. 2020), *„care arată clar o Rusie sleită de puteri după implicarea în Siria și Coreea de Nord, o situație internă precară și o contestare tot mai acerbă a regimului putinist"*- a se vedea: Bălășoiu, Nicolae, *Implicațiile rocadei Biden – Trump într-o lume aflată la răscruce economică și politică* în Revista „Polis. Revista de științe politice", nr.(1) 31 / 2021, pag. 59.

[61] A se vedea poziția exprimată public de generalul rus în rezervă, Leonid Ivașov, care-i solicită lui Vladimir Putin să renunțe la invadarea Ucrainei și să se preocupe de problemele reale ale Rusiei, postat la data de 7 februarie 2022, pe: https://www.g4media.ro/un-general-rus-seful-unei-asociatii-a-ofiterilor-din-intreaga-rusie-ii-cere-lui-vladimir-putin-sa-demisioneze-si-il-acuza-pe-presedintele-rus-ca-incearca-sa-provoace-un-razboi-cu-ucraina.html, consultat la data de 12 februarie 2022.

[62] A se vedea: Kaldor, Mary, *The Imaginary War. Understanding the East – West Conflict*, Oxford, Basil Blackwell, 1990, unde autoarea caracterizează războiul imaginar ca pe o „tehnologie disciplinară" ce implică un discurs *„care exprimă și legitimează relațiile de putere din societatea modernă"*. Oarecum paradoxal, menirea războiului imaginar nu vizează paralizarea amenințărilor externe, ci „interiorul", respectiv menținerea coeziunii sociale interne a societăților implicate în conflict. Autoarea distinge între două forme beligerante utilizate în Războiul Rece: apărarea față de agresiunile externe, pe de o parte, și războiul imaginar, pe de altă parte, utilizat ca panaceu pentru tratarea conflictelor domestice, iscate în interiorul colectivităților respective.

[63] Lumezeanu, Lucian, *Jocul dur al unei puteri în declin,* în Spotmedia, 25 ianuarie 2022, disponibil *online* pe https://spotmedia.ro/stiri/opinii-si-analize/jocul-dur-al-unei-puteri-in-declin, accesat la 29 ianuarie 2022.

[64] Potrivit informațiilor furnizate de site-ul MAE, disponibile la: https://www.mae.ro/node/1414#null, accesat la data de 11 februarie 2022, și Wikipedia, disponibile la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Procesul_de_Cooperare_%C3%AEn_Europa_de_Sud-Est, accesat la data de 13 feb..2022.

Un alt instrument de cooperare regională este Politica Europeană de Vecinătate (PEV)[65], lansat în 2003 și definit strategic în 2004, ca *„un set de instrumente prin care Uniunea Europeană intenționa să se raporteze la vecinătatea sa imediată*", terestră și maritimă, în sensul sprijinirii proceselor de reformă socială, economică și politică, în țările din sudul și estul Europei, contribuind astfel la asigurarea unui climat de stabilitate și securitate. Țările vizate includ în partea de sud[66]: Autoritatea Națională Palestiniană, Siria, Egipt, Algeria, Maroc, Liban, Iordania, Israel și Tunisia, iar în partea de est, includ: Azerbaidjan, Armenia, Belarus, Republica Moldova, Georgia și Ucraina. Deși Rusia se învecinează cu Uniunea Europeană, aceasta are un statut special în raport cu spațiile comune UE, neavând statutul de parte în PEV.

La cel de-al VI-lea Summit (Bruxelles, 2021) s-au definit politicile viitoare ale Parteneriatului Estic, stabilindu-se că partenerii vor coopera în mod prioritar în direcția consolidării rezilienței, reformelor și redresării, fiind vizate 5 obiective: un parteneriat care stimulează crearea oportunităților economice; un parteneriat care sprijină buna guvernare, statul de drept și respectarea drepturilor omului; un parteneriat care sprijină tranziția digitală, premisă a modernizării economiilor de regiune; un parteneriat care să sprijine politicile de protecție a mediului, în conformitate cu Pactul Verde European; un parteneriat care sprijină emanciparea societății civile, care să contribuie la aplicarea reformelor preconizate de UE.

În ceea ce privește Vecinătatea Sudică, la 9 februarie 2021a fost publicată „O nouă agenda pentru Mediterana", însoțită de „Planul economic și de investiții pentru Vecinătatea Sudică", obiectivele prioritare fiind: securitatea și pacea; tranziția digitală; migrația și mobilitatea; dezvoltarea umană și eco - climatul; reziliența comună, în vederea eficientizării capacității de răspuns la provocările regionale dar și internaționale.

3. Principalele riscuri, amenințări și vulnerabilități la adresa securității naționale a României ce își au originea în Regiunea Extinsă a Mării Negre

Considerăm că una dintre cele mai mari amenințări la adresa securității naționale a României, ce are originea în Regiunea Extinsă a Mării Negre, este războiul hibrid, practicat cu succes în special de către Federația Rusă.

Noțiunea de război hibrid reprezintă un mix între metodele tradiționale ce implică utilizarea forței armate (manevre de luptă, exerciții militare) și metode moderne (utilizarea de agenți de influență, utilizarea tehnicilor de subminare a securității cibernetice, infestarea canalelor de social – media cu fake news, utilizarea metodelor de șantaj energetic și economic etc.) *„în scopul atingerii unor obiective strategice de politică externă, prin influențarea procesului decizional al unui guvern țintă"*[67]. O particularitate esențială a războiului asimetric este aceea că toate activitățile trebuie desfășurate astfel încât să rămână cantonate sub pragul care ar fi de natură să declanșeze conflictul militar deschis.

[65]Potrivit informațiilor disponibile pe Wikipedia, la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Politica_European%C4%83_de_Vecin%C4%83tate, accesat la data de 11 februarie 2022.

[66] Potrivit informațiilor furnizate de site – ul MAE, Libia beneficiază de statutul de observator în cadrul Uniunii pentru Mediterana, iar Siria a fost suspendată - https://www.mae.ro/node/1531, accesat la data de 13 februarie 2022.

[67] Definiția este dată de Corneliu Bjola, profesor de studii diplomatice la Universitatea Oxford si director al Oxford Digital Diplomacy Research Group, într-un interviu acordat SpotMedia.ro, jurnalistei Magda Grădinaru, a se vedea: Grădinaru, M., De ce Putin nu vrea de fapt război în Ucraina, Poveștile pe care Rusia le spune în România prin idioții utili, apărut în 12.02. 2022, disponibil la : https://spotmedia.ro/stiri/politica/de-ce-putin-nu-vrea-de-fapt-razboi-in-ucraina-povestile-pe-care-rusia-le-spune-in-romania-prin-idiotii-ei-utili-interviu

În anul 2013, generalul Valeri Gerasimov - pe atunci șeful Statului Major al armatei ruse – a publicat un articol într-o revistă de profil militar, „Curierul militar - industrial”[68], unde definea direcțiile strategice specifice războiului hibrid. În primul rând, Gerasimov remarcă faptul că războiul în secolul XXI nu mai seamănă cu cel de odinioară, deoarece începerea războiului nu mai este declarată, iar desfășurarea acestuia nu se mai face după regulile cunoscute. Principala diferență specifică față de războiul „tradițional” este aceea că obiectivele politice și strategice se ating mai facil prin mijloace non – militare, care se dovedesc adesea mai eficiente decât lupta cu armele tradiționale. Astfel, destabilizarea inamicului poate fi atinsă mai lesne utilizând mijloacele informaționale, politice, economice, și chiar umanitare, cu scopul de a crea dezordine și confuzie în rândul forțelor adverse. În opinia lui Gerasimov, spațiul informațional poate fi un câmp de luptă ideal, care permite ca scopurile operaționale să poată fi atinse fără contact direct cu inamicul (răspândirea fake – news – ului fiind un mijloc predilect)[69]. Datorită instantaneității și ubicuității transmiterii informației, inamicul poate fi înfrânt oriunde s-ar afla pe teritoriul său, anihilându-se astfel avantajele de care adversarul s-ar putea prevala într-un conflict armat.

Referindu-se la Doctrina Gerasimov, Molly M. McKew – expert în război informațional și comunicare strategică - arăta că *„Războiul informațional nu urmărește crearea unui adevăr alternativ, ci erodarea capacității noastre de a distinge adevărul. Nu este vorba despre propagandă, ci despre tehnici mai subtile, cunoscute în Rusia ca „măsuri active” și „control reflexiv”. Obiectivul acestor tehnici: să ne facă pe noi – țintele - să acționăm împotriva propriilor interese”* [70].

Cercetătorul Christopher Paul identifică patru trăsături principale ale propagandei rusești: (i) volumul mare de mijloace mass-media tradiționale, trolli plătiți si site-uri de știri cu conținut fals; (ii) informațiile destinate atingerii obiectivelor strategice se furnizează rapid și neîntrerupt, pentru a nu da inamicului posibilitatea să se dezmeticească; (iii) informațiile nu corespund realității, distorsionând-o prin diverse mijloace (omisiune, alterare etc.); (iv) știrile și informațiile sunt inconsistente: atenția destinatarului este distrasă de o sumedenie de acuzații, teorii și explicații alternative, monitorizându-se apoi care dintre ele sunt acceptate ca fiind credibile[71].

O amenințare pentru România o reprezintă izbucnirea conflictului ruso – ucrainean, care relevă acutizarea competiției strategice globale, intensificând semnalele tranziției spre noua paradigmă de securitate, cu

[68] Articolul scris de Valeri Gerasimov este disponibil în limba rusă la: https://vpk-news.ru/sites/default/files/pdf/VPK_08_476.pdf, accesat la data de 12 februarie 2022.

[69] *„Un an mai târziu* (adică în 2014 – n.n.*), Rusia anexează Crimeea fără sa tragă un foc de armă și imediat toată lumea bună la NATO, în ministere de externe europene sau în universități și think-tank-uri vestice, începe să citească cu atenție doctrina Gerasimov, ca să înțeleagă ce se întâmplă.”* - Bjola, Corneliu, interviu - **Grădinaru, M.,** ***De ce Putin nu vrea de fapt război în Ucraina, Poveștile pe care Rusia le spune în România prin idioții utili,*** **apărut în 12.02. 2022, disponibil la :** https://spotmedia.ro/stiri/politica/de-ce-putin-nu-vrea-de-fapt-razboi-in-ucraina-povestile-pe-care-rusia-le-spune-in-romania-prin-idiotii-ei-utili-interviu - consultat la 4 februarie 2022

[70] Molly K. McKew , *The Gerasimov Doctrine*, septembrie – octombrie 2017, disponibil la: https://www.politico.com/magazine/story/2017/09/05/gerasimov-doctrine-russia-foreign-policy-215538/, citat de Stancu, Dan, în *Rusia și doctrina știrilor false. Rolul informației în războiul hybrid,* la 19.01.2017, disponibil la: https://www.digi24.ro/stiri/externe/rusia/rusia-si-doctrina-stirilor-false-care-e-rolul-informatiei-in-razboiul-hibrid-652377, accesat la 13 februarie 2022

[71] Paul, Cristopher, *Beyound the Headlines: RAND's Christopher Paul Discusses the Russian 'Firehose of Falsehood'* , la 13 decembrie 2016, disponibil la: https://www.rand.org/blog/2016/12/beyond-the-headlines-rands-christopher-paul-discusses.html?adbsc=social_20170115_1240031&adbid=820517124154138624&adbpl=tw&adbpr=22545453, accesat la data de 10 februarie 2022.

consecința realizării de alianțe conjuncturale, accentuând lipsa de predictibilitate în zona Mării Negre, și chiar posibilitatea reactivării „conflictelor înghețate”[72].

O altă amenințare o reprezintă consecințele pandemiei COVID 19, care pun presiune asupra statelor membre ale alianței NATO să-și concentreze eforturile pentru soluționarea problemelor interne, diminuându-le vigilența cu privire la mutațiile ce ar putea surveni în dinamica luptelor pentru putere pe plan internațional.

Un risc pentru țara noastră îl reprezintă expansiunea fenomenului migrației prin România, ca țară de tranzit, care ar putea deschide noi oportunități grupurilor extremist - teroriste. Pe de altă parte, în contextul războiului din Ucraina, România a devenit tară de destinație pentru noile valuri de migrație[73], ceea ce va presupune o reală provocare din punct de vedere economic și social pentru țara noastră.

4. Măsuri de consolidare a rezilienței statului român în fața riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților identificate. Ce instituții sunt apte să gestioneze riscurile, în ce cadru normativ, și ce forme de comunicare publică se pot aplica?

Reziliența poate fi definită ca fiind capacitatea unei societăți de a anticipa o amenințare și de a răspunde cât mai adecvat la aceasta, în cazul în care riscul anticipat și-a produs efectele, asigurând continuitatea serviciilor esențiale, ceea ce presupune, printre altele, protecția eficientă a infrastructurilor critice. În ultimii ani, Uniunea Europeană și-a intensificat eforturile organizării instituțiilor și sistemelor pentru a face față multiplicării factorilor de risc, în acest sens acordând o atenție sporită „Sistemelor de Comunicații și Informatice pentru Managementul Crizelor și Protecția Infrastructurilor Critice”[74].

Având în vedere necesitatea de a gestiona în comun cu partenerii NATO și UE o paletă tot mai amplă de provocări, riscuri și vulnerabilități, inclusiv pe cele ce țin de riscul atacurilor cibernetice[75], la data de 31 mai 2021[76], Ministerul Afacerilor Externe a inaugurat Centrul Euro-Atlantic pentru Reziliență (E-ARC)[77], care are statut de organ de specialitate al administrației publice centrale, și care are o serie de atribuții: elaborează doctrine, standarde, metodologii de lucru cu privire la domeniul rezilienței;

[72] Conflictele înghețate reprezintă adevărate „găuri negre” pentru sistemul de securitate al zonei Mării Negre, ținând seama de sprijinul militar și politic, atât direct cât și indirect, acordat de Moscova autorităților secesioniste ce își exercită controlul asupra acestor teritorii.

[73] A se vedea interviul acordat de Armand Goșu jurnalistului Andrei Terteleac, apărut în 12 februarie 2022, în Cotidianul „Adevărul”, disponibil *online* la https://m.adevarul.ro/international/rusia/armand-gosu-istoric-daca-vor-porni-luptele-exista-riscul-romania-lovita-val-refugiati-interviu-infografic-1_6206d98a5163ec4271dcfa46/index.html, accesat la data de 13.02.2022.

[74] Pentru o prezentare sintetică a unor aspecte cu privire la planificarea, realizarea și utilizarea sistemelor de comunicați și informatice pentru sprijinul cadrului instituțional și operațional de punere în practică a Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) în Uniunea Europeană, a se vedea: C. Mincu, *Organizarea sistemelor de comunicații și informatice pentru managementul crizelor și protecția infrastructurilor critice în cadrul politicii de securitate și apărare comună a Uniunii Europene*, în Revista de Științe Militare, nr. 56 / 2019, pag. 6-13.

[75] Așa cum judicios s-a remarcat, „*La prima vedere, cursa digitală a momentului se bazează pe o logică clară și implacabilă, deoarece domeniul războiului cibernetic oferă multiple avantaje: este asimetric, atrăgător prin costurile scăzute, iar atacatorul deține în faza inițială toate avantajele. Mai mult decât atât, nu există nicio formă reală de descurajare în cadrul războiului cibernetic, deoarece până și identificarea atacatorului este extrem de dificilă, și, respectând dreptul internațional, aproape imposibilă.*”- Mincu, Constantin, în *Securitatea europeană și războiul cibernetic*, în Revista de Științe Militare, nr. 46 / 2017, pag. 9.

[76] Potrivit informațiilor disponibile pe site – ul oficial al MAE, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/anul_2021/2021_pdf/2021.03.19_hg.pdf, accesat la data de 12 februarie 2022

[77] Centrul Euro-Atlantic pentru Reziliență (E-ARC) a fost înființat prin Hotărârea Guvernului nr. 565/19.05.2021 privind organizarea și funcționarea Centrului Euro-Atlantic pentru Reziliență.

realizează activități de cercetare în materia rezilienței societale; elaborează instrumente specifice în vederea efectuării analizelor de evaluare a riscurilor în domeniul rezilienței la crize și urgențe complexe; furnizează expertiză de specialitate în domeniu, dezvoltă baze de date și programe de dezvoltare profesională în materia rezilienței societale, diseminând bune practici către societatea civilă și către mediul de afaceri etc.

În contextul escaladării conflictului dintre Rusia și Ucraina, în data de 26 ianuarie 2022, președintele României a convocat ședința CSAT privind securitatea Mării Negre, pe ordinea de zi figurând subiecte privitoare la situația de securitate în zona extinsă a Mării Negre și pe Flancul Estic al NATO, dar și măsurile privind capacitatea de răspuns a României la noile provocări ale mediului de securitate și creșterea rezilienței[78], declarând că una dintre măsurile concrete de sporire a rezilienței va consta în urgentarea procedurilor de revizuire a proiectelor de lege referitoare la securitatea națională cuprinse în Planul de implementare a Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2020-202479.

Potrivit punctului 32 din Strategia de Apărare a Țării – 2020 -2024, România își va canaliza eforturile pentru a asigura „conștientizarea aliaților cu privire la rolul Mării Negre și a importanței securizării acestui areal”80. Totodată, interesul României este de a sprijini identificarea de soluții menite să asigure stingerea focarelor de conflict, asigurând asistența necesară dezvoltării regionale, în scopul creării unei zone prospere, caracterizate de stabilitate și progres.

România are statutul de frontieră estică, atât în ceea ce privește NATO, cât și în ceea ce privește Uniunea Europeană[81], ceea ce presupune o expunere spre zonele de confruntare geopolitică – Ucraina fiind cel mai actual și acut exemplu în acest sens.

Pentru „a-și depăși condiția” de țară de graniță[82], se apreciază că pe agenda de priorități a politicii externe a țării noastre trebuie să rămână acțiunile de sprijinire a Republicii Moldova și a Ucrainei pentru a progresa economic și instituțional cât mai repede, în perspectiva integrării lor în cele două structuri[83], cu consecința reconfigurării arhitecturii de securitate europeană și euro – atlantică în sensul consolidării acesteia.

BIBLIOGRAFIE

[78]Potrivit informațiilor furnizate de https://csat.presidency.ro/ro/comuni/sedinta-consiliului-suprem-de-aparare-a-tarii1642767872, accesat la data de 12 februarie 2022

[79] Potrivit informațiilor furnizate de https://www.hotnews.ro/stiri-politic-25327443-csat-dezbate-criza-din-ucraina.html, accesat la data de 1 februarie 2022.

[80] http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/227499 - consultat la 3 februarie 2022

[81] Acest lucru presupune un control sistematic și eficient a unui perimetru de aproximativ 2050 km – frontiera orientală a UE, pe Dunăre, Marea Neagră și Prut, care trebuie supravegheat permanent, prin intermediul unui management integrat al frontierelor, vizând nu numai controlul efectiv al acestora, ci și monitorizarea provocărilor ce țin de mobilitatea forței de muncă, migrație, azil etc.

[82] Din postura de avanpost NATO, România trebuie să-și asume un rol generator de securitate, *„însă infrastructura nu îi permite maximizarea acțiunilor sale, iar costurile depășesc posibilitățile statului”*- a se vedea: Badiu, Teodor, *Tabloul relațiilor internaționale din Europa de Sud - Est,* în Revista „Impact strategic”, nr. 3-4 / 2018, pag. 20, pag. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=822740, accesat la data de 10 februarie 2022.

[83] Este adevărat însă că, în raport cu standardele de dezvoltare durabilă și creștere sustenabilă *„politica de extindere a Uniunii nu poate continua la nesfârșit, cel puțin nu raportat la opțiunea pentru menținerea actualelor structuri de integrare ”*, context în care, începând cu anul 2002 ,UE a dezvoltat o nouă concepție de abordare a relațiilor externe cu statele aflate în proximitatea granițelor sale, terestre sau maritime, o abordare situată *„la limita între cooperare și integrare”* - a se vedea: Pop, Adrian, Pascariu, Gabriela, Angliţoiu. George, Purcăruș, Alexandru (Institutul European din România – Studii de impact III), *România și Republica Moldova – între politica europeană de vecinătate și perspectiva extinderii Uniunii Europene*, pag. 6, disponibil *online,* la: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Pais3_studiu_5_ro.pdf, accesat la data de 1 februarie 2022.

1. Badiu, T., *Tabloul relațiilor internaționale din Europa de Sud - Est,* în Revista „Impact strategic", nr. 3-4 / 2018;
2. Mincu, C., *Organizarea sistemelor de comunicații și informatice pentru managementul crizelor și protecția infrastructurilor critice în cadrul politicii de securitate și apărare comună a Uniunii Europene,* în Revista de Științe Militare, nr. 56 / 2019;
3. Mincu, C., *Securitatea europeană și războiul cibernetic,* în Revista de Științe Militare, nr. 46 / 2017;
4. King, Ch., *Marea Neagră – O istorie,* Ed. Polirom, 2015;
5. Morgenthau, Hans, *Politica între națiuni,* Ed. Polirom, București;
6. Petrescu, D., *Regiunea Extinsă a Mării Negre: definirea ca unitate de analiză,* în Revista „Impact strategic", nr. 1-2 / 2019;
7. Strategia de Apărare a României pentru perioada 2020 – 2024.

Atacuri cibernetice sponsorizate de către state

State – sponsored cyber attacks

Adrian **BĂDESCU,** Alexandru **STANCU,** Cătălin **VĂTĂȘESCU,** Horațiu **PÎRVULESCU,** Lucian **GALOȘI**

Abstract: Atacurile sponsorizate de state sunt o modalitate profitabilă și relativ puțin costisitoare perspectiva de relației cost-beneficiu și prezintă un risc redus comparativ cu operațiunile militare și de spionaj. În contextul noilor amenințări din mediul cibernetic, asigurarea unui climat de securitate devine imperios necesară prin identificarea si adoptarea măsuri unor eficiente in direcția prevenirii, detectării si mitigării atacurilor cibernetice.

Cuvinte cheie: securitate cibernetică; atacuri cibernetice; vulnerabilități.

Abstract: State-sponsored attacks are a profitable and relatively inexpensive way for a cost-benefit perspective and have a low risk compared to military and espionage operations. In the context of new threats from the cyber environment, ensuring a security climate becomes imperative by identifying and adopting effective measures to prevent, detect and mitigate cyber attacks.

Keywords: cyber security; cyber attacks; vulnerabilities.

Caracteristicile atacului cibernetic statal

Statele și-au extrapolat interesele strategice militare, politice și economice în spațiul cibernetic, al 6-lea spațiu de conflict militar, înțelegând avantajele aduse de acesta printr-un dinamism extrem, o penetrabilitate practic omniprezentă, o eficiență implacabilă și o sabotare subtilă a țintei adusă la rang de artă.

Actorii statali și-au dezvoltat propriile capabilități cibernetice ofensive, fie sub forma unor instituții ale statului, fie a unor entități sponsorizate statal, care au fost racordate la un volum de resurse practic limitat doar de nivelul aspirațiilor militare, politice și economice ale statului.

Perpetuarea de-a lungul anilor a motivațiilor strategice a condus la persistența deciziei statale de a derula astfel de atacuri împotriva unei liste bine definite de state inamice.

Armate de sute de spioni infiltrați în nivelurile decizionale și punctele sensibile ale statului inamic în decursul a 50 de ani sunt acum create în mai puțin de 3-5 ani.

Tehnologia cibernetică ofensivă a creat posibilități implacabile de penetrabilitate, inclusiv în rețele „air gap" clasificate (fără conexiuni la internet).

Atacurile cibernetice au mai adus și unul dintre cele mai dorite ingrediente ale unei agresiuni statale, denumit „plausible deniability", acea negarea plauzibilă creată de statul agresor care a introdus artefacte digitale în infrastructura compromisă prin care statul țintă intra în posesia unor „dovezi" că agresorul cibernetic este „de fapt" inamicul său tradițional. Dar cel mai valoros avantaj strategic obținut de un atacator statal este capacitatea acestuia ca prin tehnici de obfuscare să rămână nedescoperit o perioadă lungă, de ordinul lunilor/anilor, în infrastructura compromisă. Toate aceste caracteristici au condus la definirea unei tipologii aparte de atac cibernetic derulat de un actor statal: APT – „Advanced Persistent Threat".

Tipologii ale atacurilor cibernetice statale

Istoria modernă a atacurilor cibernetice statale debutează la începutul anilor 2000, când atacurile cibernetice precum STUXNET au fost concepute pentru a viza cu precizie un serviciu de informații ostil, o capacitate militară ofensivă sau un organism executiv național.

STUXNET[84] a compromis doar ținta (sistemele de centrifugare a uraniului din Natanz, Isfahan, Iran, amplasate într-o facilitate militară subterană, fără legătură la Internet) prin implanturi ce au exploatat vulnerabilități zero-day[85], evitând orice victime colaterale (spitale, sisteme de producție/transport resurse energetice, uzine, universități, comerț electronic) și, nu în ultimul rând, ascunzându-și impactul prin

[84] *STUXNET a exploatat 4 vulnerabilități zero-day (deși doar una ar asigura o rată de succes de 100%) ale sistemului de operare WinCC dezvoltat special pentru sistemele SCADA și a fost programat cu o serie de condiționalități care au făcut ca ținta să fie exact cea propusă: aplicația malițioasă se auto-ștergea dacă stabilea că nu a compromis un sistem pe care opera WinCC, controlerul SCADA nu gestiona procese de rotații cu 800-1.200 rotații/minut specifice centrifugării uraniului în centrifuge IR1/IR2 și controlerul nu era produs de firma finlandeză VACON. Validarea acestor condiții determina rularea unor instrucțiuni prin care vitezele de centrifugare erau mărite la valori care determinau distrugerea fizică a echipamentelor, dar valorile înregistrate automat pentru aceste procese erau șterse din servere și suprascrise valorile unei operări normale, înregistrate anterior. Iranienii au declanșat o serie de expertize și anchete care au durat peste 3 ani și au condus până la suspiciunea că proiectele cumpărate de la A.Q. Khan, părintele programului nuclear pakistanez, erau alterate intenționat pentru a sabota Iranul. Ulterior expunerii mediatice a atacului de către Symantec, iranienii au reușit în aproape 6 luni să refacă întreaga infrastructură cibernetică a facilității subterane, însă agresorul statal și-a demonstrat capacitatea se recompromitere a unei rețele air-gap prin faptul că a preluat controlul tuturor difuzoarelor din facilitate și a rulat melodia Thunder a celor de la AC/DC.*

[85] Vulnerabilități din sistemele de operare sau aplicații soft care nu erau cunoscute nici măcar de dezvoltatorii lor și care permit escaladarea de la drepturi de user obișnuit la cele de administrator cu drepturi totale.

ștergerea oricărei urme malițioase și suprascrierea acestora cu valorile produse de operarea normală a centrifugelor.

Expunerea în mass-media a STUXNET în 2010 nu și-a atins scopul scontat de a descuraja un astfel de atac cibernetic, ba chiar succesul consemnat a amplificat această tipologie, pentru că a fost urmat de o succesiune de atacuri cu același nivel de compromitere și impact precum Duqu[86], Gauss[87], Flame[88][89], Shamoon[90] și Wiper[91].

La începutul anilor 2010, alți actori statali au utilizat o tipologie diferită a atacurilor cibernetice, renunțând la impactul chirurgical și țintind o listă largă de ținte la nivel mondial, precum instituțiile relevante pentru securitatea națională din zeci de națiuni care împărtășesc interese strategice militare, politice și economice antagonice agendei externe a agresorului cibernetic.

Atacul cibernetic emblematic pentru această tipologie este Red October[92][93], lansat de un actor statal în Mai 2011, care a compromis instituții din domenii precum afaceri externe și guvern, informații naționale și apărare, vizând peste 69 de țări printr-o infrastructură complexă de atac și exfiltrare la nivel global.

Acest atac cibernetic a fost unul dintre primele de acest gen dintr-o „constelație" uriașă: MiniDuke, CosmicDuke[94], Wipbot[95]/ Epic[96]/ Turla/ Snake / Uroburos[97] și Sofacy[98]. Direct și indirect, România a fost și ea țintă a unor astfel de atacuri cibernetice.

Apartenența sa la NATO, poziția geostrategică și contribuția adusă la securitatea Alianței au fost vizate de agresorii cibernetici statali atunci când au cules informații despre intențiile, deciziile și resursele pe care le are NATO pentru a gestiona diferite crize sau situații critice la nivel regional sau global.

Calitatea de membru al Uniunii Europene și poziția sa în toate evenimentele în care a fost parte angajată activ au făcut ca România să nu fie o victimă colaterală a acestor atacuri statale.

În același timp, unii alți actori de stat au conceput o tipologie diferită de atacuri cibernetice, a căror sferă de aplicare a fost mult mai largă, prin accesarea majorității internetului și comunicațiilor aeriene, terestre și submarine.

Primul atac cibernetic cunoscut public de acest fel a fost efectuat pe 8 aprilie 2010, când China a deturnat 15% din Internetul global timp de 15 minute.

Dar tendințele recente indică faptul că aceste atacuri sunt în creștere în frecvență și intensitate, companiile de comunicații suferind în medie 11,4 atacuri în 2020 asupra infrastructurii sistemelor de nume de domenii (DNS), care direcționează traficul utilizatorilor de Internet către destinațiile online dorite. În anul 2020, această tipologie a înregistrat o creștere de 60% față de o medie de șapte atacuri în 2017.

[86] DUQU Uses STUXNET-Like Techniques to Conduct Information Theft - Threat Encyclopedia (trendmicro.com)
[87] Gauss malware: Nation-state cyber-espionage banking Trojan related to Flame, Stuxnet | Computerworld
[88] Security Researchers Discover Link Between Stuxnet and Flame (pcworld.com)
[89] Flame: Attackers 'sought confidential Iran data' - BBC News
[90] The lessons of Shamoon and Stuxnet ignored: US ICS still vulnerable in the same way - Infosecurity Magazine (infosecurity-magazine.com)
[91] Wiper malware could be connected to Stuxnet and Duqu, researchers say | Computerworld
[92] 'Red October' cyber-attack found by Russian researchers - BBC News
[93] Red October Cyber Attack Impact & Infection | MTechBee
[94] CosmicDuke: Cosmu with a twist of MiniDuke (f-secure.com)
[95] Ukraine PM's office hit by cyber attack linked to Russia | Financial Times (ft.com)
[96] The Epic Snake: Unraveling the mysteries of the Turla cyber-espionage campaign | Business Wire
[97] Uroburos - highly complex espionage software with Russian roots | G DATA (gdatasoftware.com)
[98] Sofacy Group | Military Wiki | Fandom

Succesul strângerii acestor cantități mari de date despre o națiune a condus la o nouă tipologie de atac cibernetic al cărui scop a fost să obțină cât mai multe PII (Personally Identifiable Information - informații de identificare personală ca date de identitate, identificatori unici ca SSN, locații, înregistrări de sănătate, locuri de muncă și date financiare, biometrice).

Atacul cibernetic emblematic pentru această tipologie a fost realizat în iunie 2015, când un agresor statal a compromis cu succes Oficiul de Management al Personalului din SUA și a exfiltrat peste 21 de milioane[99] de PII (inclusiv amprentele digitale a peste 5 milioane de angajați guvernamentali).

Mai mult, 2015 a arătat că, din cele 15 atacuri cibernetice majore la nivel mondial, 10[100] au fost special concepute pentru a exfiltra peste 460 de milioane de PII din domenii cum ar fi sănătatea (BLUECROSS, PREMERA, ANTHEM), comunicații (T-MOBILE), comerțul electronic (VTECH, MACKEEPER), servicii sociale (ASHLEY MADISON dating services) și activitățile guvernamentale (OFFICE OF PERSONNEL MANAGEMENT, SECURUS Government Jail, Government Voting System).

Următoarea fază a fost indexarea volumelor imense de date cu identitățile oamenilor, utilizând apoi modelarea „data science" și profilarea psihografică, pe toate platformele media, pentru a identifica factorii de influență cheie și a „intra în legătură" cu oamenii în moduri care să-i determine la acțiune.

Propaganda informațională, știrile false, dezinformarea și „operațiunile de influență" se răspândesc pe platformele sociale populare și sunt amplificate decisiv de algoritmi pentru a atinge o scară fără precedent.

Astfel de atacuri care utilizează sisteme informatice (mai degrabă decât împotriva sistemelor informatice) au modelat rezultatele alegerilor și puterea geopolitică.
Două exemple notabile/de remarcat sunt campania „Leave" în dezbaterea referendumului Brexit[101][102] din 2016 și campania pentru alegerile prezidențiale[103] din SUA din 2016.

COVID-19 a accelerat exponențial digitizarea vieții societale. Acest lucru poate fi văzut peste tot, de la adoptarea rapidă a lucrului de la distanță până la învățarea online, comerțul electronic, noi instrumente pentru a urmări și raporta răspândirea virusului, lanțuri de aprovizionare remodelate, o preferință tot mai mare pentru plățile fără numerar, un impuls în telemedicină și chiar mai multă adopție a utilizării sistemelor informatice și a stocării datelor în Cloud.

Înainte de pandemie[104], aproximativ 20% dintre atacurile cibernetice foloseau malware sau metode nemaivăzute anterior. În timpul pandemiei, proporția a crescut la 35%. Unele dintre noile atacuri folosesc o formă de învățare automată care se adaptează la mediul său și rămâne nedetectată.

Estimări privind evoluția atacurilor cibernetice statale

Evoluția din ultimii 10 ani și potențarea intereselor strategice militare, politice și economice în contextul unei

[99] 21.5 million exposed in second hack of federal office- POLITICO
[100] The Top 10 Biggest Data Breaches of 2015 | Digital Guardian
[101] The real story of Cambridge Analytica and Brexit | The Spectator
[102] What role did Cambridge Analytica play in the Brexit vote? | News | DW | 27.03.2018
[103] What Did Cambridge Analytica Do During The 2016 Election? : NPR
[104] Impact of COVID-19 on Cybersecurity (deloitte.com)

globalizări accelerate mă fac să estimez că actorii de stat vor continua să efectueze atacuri cibernetice din ce în ce mai agresive și persistente, ascunzându-și realele identități și motivații prin operațiuni sub steag străin sau sub steag fals.

Pe măsură ce securitatea cibernetică devine mai eficientă, actorii statali vor acorda mai multă atenție etapei de recunoaștere, ingineriei sociale și a procesului de identificare a PII pentru o mai bună integrare și ascundere în infrastructura cibernetică țintită.

Nivelul de automatizare al atacurilor cibernetice statale va crește prin utilizarea mai multor malware de tip polimorf și rețele bot, inclusiv a celor asimilate de la actori nestatali (crimă organizată informatică și hacktivism).

Obiectivul de „plausible deniability" va fi mai ușor atins de actorii statali și pentru că infracționalitatea cibernetică transfrontalieră va adopta tehnologii ofensive din ce în ce mai eficiente care au fost utilizate de actorii statali (vulnerabilități zero-day) și apoi expuse public în cadrul programelor de securitate cibernetică.

Dar punctul de cotitură care va determina o revoluție a atacurilor cibernetice statale va fi încorporarea Inteligenței Artificiale (AI) în toate etapele lui.

Astfel, malware-ul bazat pe IA[105] se va auto-propaga prin învățarea a ceea ce reprezintă „normal" pentru o anumită infrastructură cibernetică (RDP, SSH), pe care îl va folosi apoi și pentru mișcarea laterală, făcând identificarea malware-ului aproape imposibilă. IA va fi capabilă să ia aceste decizii în mod autonom, astfel încât nu va fi necesară nici o infrastructură de comandă si control (C2) pentru ca atacul să se propage și să finalizeze misiunea.

Astfel, atacurile cibernetice bazat pe IA vor evita detectarea prin imitarea elementelor de încredere ale sistemului, ca de exemplu orele de lucru obișnuite, porturi de comunicare populare, protocoale de comunicare standard, numele serverelor vor folosite pentru generarea unor domenii C2 cu nume foarte asemănătoare.

Analiza semantică și conștientizarea contextuală vor permite malware-ul bazat pe IA să înțeleagă profilul sistemelor informatice compromise, să facă distincții și să ia în mod autonom decizii de utilizare a uneia sau alteia dintre codurile malițioase (malicious payload) cu care este echipat pentru a asigura optimizarea atacului și diversificarea tehnicilor folosite.

Malware-ul IA va adapta tehnicile de exfiltrare la ceea ce constituie „normal" în cadrul țintei compromise, cum ar fi segmentarea datelor în volume care să nu alerteze senzorii, extragerea acestora în intervalul programului natural de activitate, folosirea tipului de comunicare dominantă în rețeaua țintei pentru ascunderea exfiltrării (schimbarea dinamică a canalului de exfiltrare între utilizarea Twitter/Instagram ca mediu steganografic de obfuscare cu volum de MB/zi și utilizarea videoconferințelor Skype cu un volum de GB/zi).

Malware IA va învăța TTP-urile inamicului statal „natural" al țintei sau al unei entități nestatale motivate să atace un stat, putând implanta „amprentele digitale" și comportamentul oricărui actor cibernetic cunoscut sau necunoscut precum similitudini ale arhitecturii de atac/exfiltrare, ale codurilor sursă ale aplicațiilor malițioase, sintaxei parolelor, tehnicilor de criptare, erorilor de ortografie „specifice" unui actor, inclusiv crearea unor „avataruri" ale angajaților agresorului cibernetic.

În concluzie, atacul bazat pe IA nu va mai necesita creativitate umană, ci doar o replicare adaptată și combinare inteligentă a

[105] Future of cyber | Deloitte | Global

tacticilor, tehnicilor și procedurilor pe care am reușit să le cunoaștem despre cele mai de succes atacuri cibernetice statale.

De la începuturile sale, performanța IT a crescut exponențial și ne putem aștepta ca viteza și capacitatea computerelor noastre să continue să crească la fiecare doi ani, așa cum este subliniat în Legea lui Moore.

Dar cea mai proeminentă tehnologie cibernetică pe care o cunoaștem, dar nu înțelegem pe deplin impactul asupra securității cibernetice, este probabil computerul cuantic[106].

> *Diferența dintre un computer clasic și un computer cuantic este unitatea fundamentală de informație - „bitul". În timp ce un bit clasic poate fi în doar una dintre cele două stări (0 sau 1), un „qubit" (bit cuantic) poate fi în ambele stări în același timp, ceea ce se traduce printr-o capacitate de a efectua mai multe calcule simultan.*

Indiferent cât de repede va apărea această amenințare, statele-națiune investesc în prezent în calculul cuantic. În 2018, SUA[107] au adoptat un proiect de lege care dedică aproximativ 1,2 miliarde de dolari științei informației cuantice, sub controlul Actului National Quantum Initiative. Canada este clasată printre statele lider în cercetarea cuantică, investind peste 1 miliard de dolari în tehnologie. Alte țări lider în tehnologia de calcul cuantic includ Germania, Franța, Regatul Unit, Țările de Jos, Rusia, China, Coreea de Sud și Japonia.

Până acum, doar două națiuni au raportat că au obținut supremația cuantică, respectiv SUA, de către echipele sale de la Google și NASA, și China, de către un grup de cercetători afiliați mai multor instituții.

Dacă procesorul Sycamore[108] al celor de la Google ar fi fost capabil să finalizeze un calcul matematic în doar 200 de secunde pe care un computer clasic l-ar fi finalizat în 10.000 de ani, sistemul de calcul cuantic chinez ar fi finalizat în aceleași 200 de secunde ceea ce al treilea cel mai rapid calculator din lume ar fi avut nevoie de 2 miliarde de ani[109] pentru a fi rezolvat.

Chiar și dacă ambele realizări nu au încă nicio utilitate practică, există așteptări pentru primul computer cuantic comercial până în 2025. Aceasta face foarte realistă estimarea că statele-națiune, după ce vor atinge acest obiectiv, vor decide ca unul dintre primele domenii în care vor folosi această putere de calcul să fie capacitățile lor ofensive de război cibernetic și spionaj.

Faptul inevitabil este că supremația cuantică va compromite total sau cel puțin va vulnerabiliza substanțial protocoalele criptografice de astăzi. Chiar și presupunând un orizont de timp de 10 ani, actorii statali ostili ar putea începe chiar de azi să stocheze date criptate cu scopul de a le sparge peste 10 ani.

În literatura de specialitate este faimos citatul potrivit căruia „Există două tipuri de națiuni: cele care știu că au fost compromise de un atac cibernetic statal și cele care nu știu".

Coreea de Nord si atacurile cibernetice

Programele ransomware criptează datele, împiedicând proprietarii de drept să aibă acces la datele lor până când este plătită o răscumpărare.

Potrivit Europol, atacurile de tip ransomware sunt predominante, iar numărul

[106] DI_TMT-predictions_2019.pdf (deloitte.com)
[107] President Trump has signed a $1.2 billion law to boost US quantum tech | MIT Technology Review
[108] Google Publishes Landmark Quantum Supremacy Claim - Scientific American
[109] China Stakes Its Claim to Quantum Supremacy | WIRED

tipurilor de programe informatice din această categorie a explodat în ultimii ani.

De asemenea, sunt în creștere atacurile de tip DDoS (Distributed Denial of Service), care urmăresc să blocheze anumite servicii sau resurse prin inundarea lor cu mai multe cereri decât pot fi tratate de către sistem.

Statul cu capitala la Phenian are divizii puternice de cyber atacuri si este considerata răspunzătoare si pentru atacul din 2014 asupra Sony Pictures. Mai multe surse au spus in ultimul an ca tara investește tot mai mult in crearea unei forte redutabile care sa comită atacuri informatice.

In orice caz, atribuirea unui atac informatic unui anumit stat se face foarte rar, fiindcă urmele lăsate de infractorii informatici sunt greu de identificat.

Începând cu a doua parte a zilei de vineri 12 mai 2017, multiple organizații si utilizatori casnici din lume au fost afectați de un malware de tip crypto-ransomware cunoscut sub denumirea de WannaCry (sau WannaCrypt, WanaCrypt0r, WCrypt, WCRY).

Amenințările cibernetice de tip ransomware nu reprezintă o noutate, in ultimii ani înregistrându-se o creștere evidenta a numărului de victime dar si a complexității si varietății campaniilor/versiunilor de malware utilizate. Totuși, WannaCry se deosebea de marea majoritate a campaniilor precedente prin faptul ca utiliza o capabilitate de răspândire rapida in rețea specifica viermilor informatici (precum bine-cunoscutul Conficker).

Malware-ul se propaga prin exploatarea unei vulnerabilități a protocolului SMB (Server Message Block) din cadrul sistemelor de operare Windows XP/7/8/8.1, Windows 10 nefiind vulnerabil.

WannaCry utiliza un „exploit" (modul de exploatare) publicat de grupul ShadowBrokers, odată cu alte unelte de exploatare despre care se presupune ca ar fi fost dezvoltate de NSA.

Atacurile de anvergură mondială Wannacry (ransomware) și NotPetya (malware de ștergere) au afectat peste 320 000 de victime din aproximativ 150 de țări.

Hackerii din Coreea de Nord au suspectați în trecut pentru infectările cu ransomware-ul WannaCry, însă aceștia sunt cunoscuții si pentru alte metode de atac cybernetic. Hackerii au început să distribuie fișiere Word infectate și să coordoneze atacurile prin Windows Update și GitHub.

Când macro-urile din fișiere sunt executate pe un sistem neprotejat sau vulnerabil, malware-ul își face intrarea în componentele esențiale ale sistemului de operare și este actualizat și controlat prin GitHub și serviciile Windows Update.

Aceste incidente au condus la o oarecare „trezire" globală în fața amenințării reprezentate de atacurile cibernetice, apărând un nou elan de a integra securitatea cibernetică în reflecția convențională cu privire la politici. Pe lângă aceasta, 86 % dintre cetățenii UE consideră acum că riscul de a deveni victimă a criminalității informatice[110]

Grupul de ransomware Conti este bine conectat în Rusia

De ani de zile grupările de criminalitate cibernetică din Rusia activează în împrejurări speciale, atât Kremlinul cât și forțele de ordine locale închizând ochii la activitatea acestora atâta timp cât atacurile nu vizau companii rusești.

O scurgere recentă de date, publicată la finalul lunii februarie de către un cercetător

[110] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/BRP_CYBERSECURITY/BRP_CYBERSECURITY_RO.pdf

ucrainean în securitate cibernetică, revizuită de Wired, arată cum grupul Conti are legături cu FSB. În iulie 2020, în timp ce lumea se străduia să facă față pandemiei, guvernele din Anglia, Statele Unite și Canada spuneau public cum hackerii susținuți de Rusia încearcă să fure proprietatea intelectuală legată de vaccin. Grupul de hackeri Cozy Bear, cunoscut și sub numele ATP29 – Advanced Persistent Threat 29, ataca universitățile și companiile farmaceutice folosind malware și vulnerabilități cunoscute. Câteva zile mai târziu, liderii Conti, Stern și „profesorul", au făcut referire la atacurile Cozy Bear, Stern făcând referire la cineva din exterior care a finanțat atacul menționând că „ei vor multe informații despre covid în acest moment".

În aprilie 2021, Mango, un alt membru cheie al Conti, l-a întrebat pe „profesor" dacă „lucrăm și în politică?". „Profesorul" cerând mai multe informații, Mango i-a partajat mesajele cu JohnyBoy77, care întreba dacă Conti pot să accese datele cuiva legat de Bellingcat, grupul de jurnaliști independenți care au dezvăluit hackeri ruși și asasini, interesul lui JohnyBoy77 fiind centrat pe informații din ancheta privind otrăvirea lui Alexey Navanly.

Patriotismul este răspândit în grupul Conti, majoritatea membrilor fiind locați în Rusia. Totuși, grupul este internațional, având membri în Ucraina, Belarus și chiar în țări mai îndepărtate. Cu toate acestea, nu toți membrii grupului sunt de acord cu invazia Ucrainei, discutând între ei subiectul război. În niște conversații din august 2021, Mango și Spoon discutau despre experiența lor din Crimeea, făcând referire la faptul că regiunea este una frumoasă iar liderii din vest puteau să facă mai mult ca să oprească invazia rusească din 2014.

Hackerii Conti continuă să lucreze în ciuda faptului că sunt folosite date din scurgerea de date pentru a numi potențiali membrii ai grupului. În ianuarie Rusia a luat cea mai importantă măsură împotriva unui grup ransomware, FSB arestând 14 membri ai grupului REvil, în urma informărilor primite de la oficiali americani, chiar dacă grupul era de câteva luni inactiv. Astfel, cea mai mare amenințare la adresa grupului Conti rămâne însuși guvernul Rusiei, fiind posibil să se ia măsuri atunci când Conti își va depăși utilitatea.

Allan Liska, analist al companiei de securitate Recorded Future, mai spune că există în viitor și posibilitatea de acțiuni similare cu acțiunile întreprinse împotriva membrilor REvil, de tip arestări publice, spectaculoase, pentru ca o lună mai târziu majoritatea celor arestați să fie eliberați în liniște.

Este neclar dacă guvernul rus va demara acțiuni similare împotriva Conti, dar membri acestei grupări au fost paranoici înainte ca scurgerea de informații să aibă loc. În noiembrie 2021 Stern primind un mesaj tulburător de la un membru pe nume Kagan: „Ni s-a părut că suntem urmăriți, mașini necunoscute stăteau în curte cu două cadavre înăuntru". Kagas a făcut totodată referire la un proces pe rol în instanță și la faptul că se vor opri din lucru până când acesta se va termina: „Avocații spun că până pe 13 este cel mai bine să stăm în liniște și să nu lucrăm, trăim o viață obișnuită și apoi vedem ce va urma".

Concluzie

Astfel, consideram că națiunile care știu că au fost compromise de un atac cibernetic statal au premisa să schimbe tehnologiile folosite de agresor din provocări în oportunități la securitatea lor națională dacă investesc în specialiștii și industria de securitatea cibernetică.

Bibliografie:

- wired.com
- purdue.edu
- trendmicro.com
- computerworld.com
- pcworld.com
- bbc.com
- infosecurity-magazine.com
- f-secure.com
- ft.com
- businesswire.com
- gdatasoftware.com
- military-history.fandom.com
- politico.com
- digitalguardian.com
- dw.com
- deloitte.com
- technologyreview.com
- scientificamerican.com
- eca.europa.eu

Terorismul în contextul globalizării. Considerații privind evoluțiile și manifestările recente ale fenomenului terorist în Afganistan

Terrorism in the globalization context. Considerations regarding the evolution and concrete manifestations of the terrorist phenomenon in Afghanistan

Flavius **COJOCARU**, Raul **NISTOR**, Antonio Mircea **IANCULESCU**, Gheorghe **OARGĂ**, Rareş Bogdan **BĂTRÎN**

Abstract: Afganistanul este un stat independent de exact 100 de ani. Dar secolul care a trecut a fost o succesiune de urcușuri și coborâșuri. Viitoarea prăbușire se și arată la orizont. Mai succint nu putea fi prezentată istoria țării decât a făcut-o un bătrân afgan pe care l-am întâlnit în 2006 la Kabul – Alexandru cel Mare a venit și a plecat, la fel au făcut britanicii și sovieticii. De ce să nu plece într-o zi și americanii?" [111].

Cuvinte cheie: Afganistan; terorism; islamism; talibani; conflict.

[111] Florian Weigand Comentariu: Afganistan - eternul montagne russe | Global | DW | 19.08.2019.

Afganistanul este un stat care compune o zonă gri geopolitică separată și total independentă de toate celelalte zone gri din Asia (Transcaucazia, Asia Centrală etc.) și în cele ce urmează vom ilustra justificarea. Afganistanul este un stat cu o vechime mai definită în decursul istoriei decât celelalte state din Asia Centrala, fiind un stat independent din anul 1919, după ce a fost desprins de sub tutela Imperiului Britanic. De atunci și până în prezent Afganistanul a fost un adevărat separator teritorial între mai multe imperii sau state mai puternice (Rusia, China, Iran și India). Afganistanul a fost marcat de două războaie de lungă durata în ultima sută de ani: Războiul civil care a urmat intervenției militare a URSS în Afganistan (1979-1989), încheiat cu retragerea trupelor sovietice. Iar apoi, războiul american-afgan care a durat 20 de ani (2001-2021). Aceste doua conflicte au făcut din Afganistan o țară cu o construcție statală atât de fragilă, încât manevrarea refacerii sale a fost foarte greu de implementat. SUA a încercat să refacă Afganistanul prin prezența continuă a trupelor NATO în țară, însă nu au reușit să câștige definitiv conflictul contra talibanilor, astfel prezența talibană a continuat și încet, dar sigur, aceștia au preluat din ce în ce mai mult teritoriu până când s-a ajuns la concluzia ca o victorie militară împotriva lor nu poate fi obținută având în vedere terenul muntos foarte dificil de cucerit și de securizat dar și ideologia islamică puternic ștanțată în mintea multor afgani din zone rurale la care influența Kabulului nu pătrundea. Talibanii au supraviețuit prin faptul că au fost continuu alimentați cu armament și capital financiar din unele țări vecine ale Afganistanului (Rusia, Iran) care aveau un interes direct în a îndepărta prezența NATO din regiune sau care încercau să își apere interesul în regiune, cum a fost cazul Pakistanului prin ajutarea și găzduirea trupelor talibane. Acest demers a fost justificat datorită anxietății Islamabadului de a vedea Afganistanul un posibil aliat al Indiei care să izoleze Pakistanul în plan geopolitic. Așadar, Pakistanul a profitat de faptul ca populația etnică **pashtun** din care talibanii făceau parte (aflată în Sudul și Sud-Estul Afganistanului), se regăsea și în Nord și Nord-Vestul Pakistanului (imaginea de mai jos).

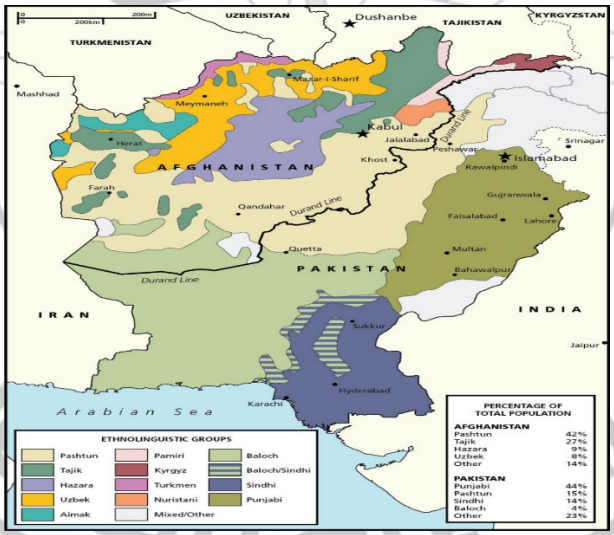

Ajutand o populație etnică regasită și pe teritoriul său, Pakistanul și-a asigurat influența în Afganistan, și și-a securizat poziția în ecuația geopolitică delicată în raport cu India, iar pentru Iran și China o prezență a NATO în Afganistan ar fi fost inacceptabilă. Afganistanul ar fi fost un bastion NATO excepțional în regiune, avand in vedere granița foarte mica cu China (redată de coridorul Wakhan), dar care ar fi asigurat un avanpost de monitorizare și survolare a provinciilor sensible din vestul Chinei (Xinijang si Tibet) la care influența Beijingului ajunge mai greu decat în alte zone ale țării.

Costul prezenței militare a SUA în Afganistan a ajuns însă prea mare și a fost nevoie de retragerea trupelor, așadar China, Iran și Rusia, și-au asigurat victoria de a extirpa prezența trupelor occidentale dintr-o zona așa sensibilă precum Afganistanul. Totuși, Afganistanul ramane astăzi o zonă de incertitudine politică avand în vedere faptul ca talibanii au luat controlul asupra statului, iar stabilitatea Afganistanului în regiune va rămâne sub semnul întrebării. Acest lucru naste numeroase

întrebări în legatura cu stabilitatea nu numai a Afganistanului, ci și a regiunii în sine și în ce masură zona va deveni un areal al activităților teroriste. Având în vedere că instabilitatea politica, multitudinea etnică și lipsa ei de coeziune într-un stat slab dezvoltat sunt factori care magnetizează apariația fenomenului terorist, în cele ce urmează vom explica fenomenul terorist în Afganistan, încadrat în normele istorice și geopolitice anterior menționate.

În trecut preluarea puterii de către grupările de talibani a fost dublată, însă, de impunerea terorii și comiterea unor oribile masacre împotriva civililor afgani, în care, până în anul 2001, și-au pierdut viața circa 400 de mii de persoane. Afganistanul a devenit, astfel, locul de refugiu al celor mai importante elemente teroriste, baza de sprijin din punct de vedere operațional, logistic și al resurselor umane a grupării Al-Qaeda, de unde urmau să se pună la cale cele mai sângeroase acte teroriste la nivel global, fie că ne referim la atacurile asupra ambasadelor americane din Tanzania sau Kenya, din anul 1998, sau la bine cunoscutele atentate, din 11 septembrie 2001, care au zguduit națiunea americană.

Decesele războiului împotriva terorismului în **Afganistan:**

	Militari SUA	Civili	Forțe naționale	Forțe aliate	Adversari	Jurnaliști	ONG
Afganistan	2,324	46.319	69.095	1.144	52.893	74	446

Pentru a putea creiona mai bine fenomenul terorist din Afganistan-ul recent, trebuie totusi să începem să ne referim în lumina situației începând din 2020.

Analiza de securitate a raidului din provincia Ghazni din Afganistan împotriva lui Husam Abd-al-Rauf din toamna anului 2020, a evidenţiat protecția şi sprijinul talibanilor dat reţelei AL QAIDA care se dezvoltă și rămâne conectată cu filialele sale de pe întreg globul. Ofițerii de intelligence afgani prezintă ca certitudine colaborarea strânsă a teroriștilor al-Qaeda cu talibanii din Afganistan care, în schimbul protecției şi adăpostului oferă bani și training militar, inclusiv capabilităţi operaţionale de fabricare a bombelor.

Afganistanul a fost „recucerit" de talibani încă dinainte de plecarea forțelor armate internaționale, în luna august odată cu fuga președintelui Ashraf Ghani şi ocuparea palatului prezidențial din Kabul. Şcenele tulburătoare care au urmat în jurul aeroportului cu zecile de mii de afgani care solicitau ajutorul forţelor internaţionale pentru a se refugia din calea talibanilor nu mai au nevoie de niciun comentariu.

În 26 august, când mai erau doar câteva zile până la data exactă stabilită pentru plecarea forțelor internaționale – 31 august, un atac terorist a ucis, la porţile aeroportului 182 de civili afgani şi 13 militari americani.

Războiul din Afganistan a debutat și s-a finalizat cu atacuri teroriste, cu talibanii la putere. Noul n umit ministru al Internelor se află pe lista persoanelor căutate de FBI pentru acţiuni teroriste. Și nu e singurul taliban din noua „guvernanță", încă nerecunoscută internațional.

Revenirea talibanilor la putere la Kabul generează controverse privin relaţiile acestora cu mişcările teroriste. Asta pentru că acordurile de la Doha vizând retragerea din Afganistan cuprind angajamentul talibanilor de a combate orice fel de organizaţie teroristă, iar parte din liderii talibanilor şi dintre combatanţi sunt fie terorişti declaraţi, fie grupări ale acestora sunt declarate organizaţii teroriste, aşa cum de altfel sunt grupurile islamiste radicale angajate în activitatea teroristă, afiliate marilor reţele Al Qaeda, AQIS – Al Qaeda, Daesh, Stat Islamic din provincia Khorasa, reţeaua Haqqani, grupările Tehrik-e-Taliban Pakistan, Mişcarea Islamistă din Uzbekistan, Mişcarea Islamică a Turkestanului de Est, sau Partidul Islamist al Turkestanului.

În prezent, opinia internaşională s-a obişnuit cu ideea că talibanii conduc Afganistanul, cu restricţiile impuse şi cu lipsa acută de încredere a acestui regim. Însă atacuri teroriste încă se petrec în Afganistan, ţinte fiind chiar şi lideri ai talibanilor consideraţi prea moderaţi de grupările islamiste radicale.

Printre cele mai elocvente se numără atentatul din octombrie 2021 la înmormântarea mamei purtătorului de cuvânt al talibanilor, fapt ce evidenţiază în termeni securitari faptul că reţelele teroriste din Afganistan şi din regiune, acei luptători jihadişti nu pot fi controlaţi/temperaţi nici chiar prin regulile dure impuse de islamistii care au preluat puterea la Kabul.

Acest teren fertil creat grupărilor islamiste radicale pe teritoriul Afganistanului vin să contrazică asigurările declarative ale talibanilor instalaţi la putere în faţa comunităţii internaţionale de interzicerea stabilirii pe teritoriul afgan a jihadiştilor islamişti, motiv pentru care o subevaluare a riscurilor de acumulare a acestor organizaţii globale pe teritoriul afgan constituie o decizie strategică periculoasă cu impact major la adresa securității internaționale în viitorul apropiat.

Acestă opinie a fost împărtăşită şi de **Boaz Ganor, fondator al Institutului de Contraterorism din Israel** într-un interviu pentru Digi24 de la finalul anului 2021 care spunea: *"Purtătorul de cuvânt al talibanilor a declarat că nu vor da jihadiștilor islamiști, elementelor globale, posibilitatea de a se stabili pe teritoriul afgan. Mă refer în principal la Al-Qaida și poate și la ISIS. Și întrebarea este dacă îi credem sau nu? Și chiar mai mult decât atât, chiar dacă intenționează să împiedice acest tip de activități ale acestor elemente globale negative pe teritoriul lor, ar fi posibil să o facă? În această privință sunt destul de sceptic. Cred că în momentul de față ei vor să arate așa-numita față frumoasă pentru comunitatea internațională. Vor să transmită un mesaj liniștitor comunității internaționale: nu reprezentăm nicio amenințare pentru niciun stat, nici pentru statele vecine, nici pentru statele îndepărtate, cum ar fi Statele Unite. Dar tind să cred că istoria se va repeta. Și tind să cred că ceea ce vom vedea în viitorul apropiat și în viitorul imediat, de asemenea, sunt aceste elemente negative, unele dintre ele sunt deja prezente pe teritoriul afgan. Alții vor veni și se vor alătura, așa cum au făcut-o, acestor luptători străini care se întorc în Afganistan*"

Bibliografie:

- Diferite articole din 2021 de la CNN
- https://edition.cnn.com/2021/05/28/middleeast/afghanistan-taliban-al-qaeda-ties-intl/index.html
- Teroare în Afganistan: Cine este IS-K? | Global | DW | 27.08.2021
- Interviuri la Digi24 din 2021 cu Boaz Ganor fondator al Institutului de Contraterorism din Israel - Expert israelian: Nu văd terorismul dispărând în viitor. Teroriștii sunt pe o curbă de învățare, se adaptează noilor provocări | Digi24
- Terorismul – Manifestari si evolutii in zonele fierbinti ale mapamondului - Catalin Peptan, Adriana Pepstan, Letitia Sirbu – Editura "Academica Brancusi" 2020
- 20 de ani de la atentatele care au declanșat „războiul împotriva terorismului" (europalibera.org)

ATITUDINEA DETERMINĂ... ALTITUDINEA

„MINTEA OMULUI ESTE CA O PARAŞUTĂ. DOAR DACĂ SE DESCHIDE ÎŞI ATINGE SCOPUL."
Albert EINSTEIN

RISC, CURAJ, PASIUNE. CINSTE LOR!

OPTIMISTUL A INVENTAT AVIONUL, PESIMISTUL A INVENTAT PARAŞUTA.
G.B. SHAW

FACE COPII... NON-STOP
DACIA!
ASTFEL
CORABIA BIBLICĂ
FIN,ETERIC
SODIU
BOLD
ANORMAL
RELIGIE
12 LUNI
ŞIRURI
MAESTRU
COMPLET
UNS!
PISCURI
A TENTA
PĂSTĂI
LIPICI DIN FĂINĂ CU APĂ
PRECUM
ÎN LIFT!
1
E PE CAL
A EXISTA
ORESTE!
CIOCNIRE
MAICI!
UIMIRE
BĂUTURĂ DULCE
ROMB ROŞU
FACE... CERCURI
ZEU SOLAR
ACIDĂ
OAC!
PENE!
SĂTEAN
FOC INTENS
ÎN CROS!
MARADONA LA... BOTEZ
INTEGRAL
GRUPURI MINORITARE
ŞOBOLAN SIMPATIC
MAI MARE ÎNTRE OI
GAZUL DIN... METAN!
CREANGĂ PENTRU EMINESCU
BICI!
COCĂ
IONATAN
CORP... DE BALET!
OMUL DIN SOREATĂ!
ATICI!
ASTĂZI
ÎN VISE!
ŞUT... CU BOLTĂ
HORN
TEICI!
ESENŢĂ DE TAULĂ!
100 mp
ABIS... ÎN SABA!
ERE!
BA-I AŞA
A FACE
CARBON
OANA GYR
COCOLOŞ
ZICI!
VÂRF ÎN MUNŢII SEBEŞULUI
GOE!

Mihail NEAŢĂ COCOR
www.integramepoliglot.net

Facebook: Mihai NEAŢĂ (cu mustaţă)

FIZICĂ... DISTRACTIVĂ (1)

RELATIVITATEA SE APLICĂ LA FIZICĂ, NU LA ETICĂ. Albert EINSTEIN
ÎN CĂUTAREA CHIMIEI PERFECTE NE ÎMPIEDICĂM DE FIZICA ELEMENTARĂ.*** CHIMIA ESTE PARTEA INTIMĂ A FIZICII. David BOIA

ÎN LICEU, CA FIZIC, ERAM O BOMBĂ-SEXY, DAR LA FIZICĂ ERAM O CATASTROFĂ. MĂ MIR CĂ ŢIE ÎŢI PLACE!

ATRACŢIE UNIVERSALĂ
FORŢĂ
ASISTENTA LUI ADAM
ZDUP
ENERGIE
CUGET!
DAR... CE NU SE DĂ
MATERIALIŞTI
CURENT DE AER
OBIECTUL FRECĂRII FĂRĂ EFECT
ODE
URANIU (pop.)
MAME DIN SIMERIA!
TIP... REZERVAT
ATRAS LA CENTRU!
ÎNCEPE EMISIA!
FIZICĂ
PROCES DE EVAPORARE
ETICI!
UNU... ŞI UNA!
TERMEN-LIMITĂ
EDUCAŢIE FIZICĂ
CAPABILĂ
ÎN TEMPO RAPID
CIOMAG
A RETEZA
DE JOASĂ FRECVENŢĂ
CURENT MEDIU!
SPORADICĂ
PĂTRUND UŞOR... ÎN ESENŢĂ
REZISTENŢĂ
PUTERE MEDIE!
ASTĂZI
O... IA DIN NOR!
SIMŢUL URECHII
MORAL
STOFA DIN... TRABANT!
SCHIMBARE LA TIMP
ZERO... ABSOLUT
A ÎNCETA EMISIA SONORĂ
CAMEE!
AMPER
MĂSURA TĂRIEI!
TENSIUNE
INDICATOR TEHNIC
ARBUST GHIMPOS
CONSTANTA GAZULUI
CORECŢIE FIZICĂ
TIMP (presc.)
CURENT... ALTERNATIV
FORŢĂ
A FOST CULEGĂTOR... ÎN GAZETĂRIE!
ORIGINALUL COPIILOR
CURENT ELECTRIC

Mihail NEAŢĂ COCOR

Facebook: Mihai NEAŢĂ (cu mustaţă)

www.integramepoliglot.net & ENGLISH INTEGRAMS & INTEGRAME DE RELIGIE CREŞTINĂ